

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 12.

Tisdagen den 27 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 10 a) och 15; samt
Banko-Utskottets Memorial N:o 2.

§ 3.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 64, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, med anledning af väckt motion om ändring i formen för Riksdagens skrivelser till Kongl. Maj:t, beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af sitt Tillfälliga Utskott N:o 1.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 16, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden; och

N:o 17, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; samt

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens förordnanden:
N:o 1, för Advokatfiskalen N. A. Fröman att vara Riksdagens justitieombudsman; och

N:o 2, för f. d. Advokatfiskalen m. m. T. A. Billbergh att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

Äfvenledes godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse, N:o 3, till fullmäktige i Riksgäldskontoret angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1882 års riksdag.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Herr *Johan Jönsson* erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med den 7 instundande Mars.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 28 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att Herr Riksdagsmannen Samuel Johnson till följe af sjukdom är förhindrad att deltaga i Andra Kammarens förhandlingar, intygas.
Stockholm den 27 Februari 1883.

G. Beckmann.
Regementsläkare.

Äfvenledes hade Herr *J. Andersson* i Lysvik låtit anmäla, att han af illamående vore förhindrad att denna dag deltaga i Kammarrens förhandlingar.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
Stats-Utskottets Memorial N:is 16 och 17; samt
Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11.

§ 4.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom.

*Om ändring
i förordningen
angående
inteckning i
fast egendom.*

Uti sin inom Andra Kammarren afgifna motion, N:o 78, hade Herr *J. A. Sjö*, med hvilken Herr *A. P. Danielson* instämt, på anförda skäl föreslagit, "att 22 § uti 7:de kapitlet Rättegångsbalken måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Vill någon låta inteckning helt och hållet eller till viss del dödas eller under annan nedsättas; uppvisse inteckningshandlingen i hufvudskrift för den rätt, som beviljat inteckningen, och skrifve rätten å handling bevis derom."

Med "22 § uti 7:de kapitlet Rättegångsbalken" hade motionären påtagligen afsett 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875, lydande för närvarande som följer:

"Vill någon låta inteckning helt och hållet eller till viss del dödas; uppvisse inteckningshandlingen i hufvudskrift för den Rätt, som beviljat inteckningen, och skrifve Rätten å handlingen bevis om dödandet. Askas åtgärden af annan än fastighetens egare, må dödandet ej beviljas utan egarens samtycke.

Vill någon låta inteckning under annan nedsättas, förfares i enlighet med hvad här ofvan angående intecknings dödande är sagdt."

Utskottet hade hemställt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer mot detsamma inom Utskottet anmälda af Herr *Thomasson*, som förklarar sig i hufvudsak tillstyrka motionen, äfvensom af Herrar *Anders Persson*, *Smedberg* och *Jonas Jonasson*.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr *Sjö*: På samma gång jag yrkar bifall till motionen och afslag å Utskottets hemställan, ber jag att till reservanterna i Lag-Utskottet få hembära min tacksamhet för det de i likhet med mig

*Om ändring
i förordningen
angående
inteckning i
fast egendom.*
(Forts.)

ansett lagförändringen nyttig och nödig. Som bekant, tillgår i de flesta fall vid dödande eller postponerande af inteckningar så, att egaren till den pantförskrifna fastigheten å inteckningen tecknar sitt medgifvande samt tillika ingifver sitt fastebref eller lagfartsbevis. Men i fall ansökningen om dödande eller postponerande af inteckning inlemnas af ombud, och ett sådant medgifvande å handlingarna icke finnes tecknad och icke heller fastebrefvet är bifogadt, då utfärdar vanligen domaren endast ett protokollsutdrag om beslutet, att inteckningen af förekomna skäl icke kunnat dödas eller postponeras. Det är för att förekomma ett sådant till många obehag ledande förfarande, som jag vågat framkomma med min motion, och hoppas jag att häri vinna understöd. Jag anhåller för den skull om bifall till min motion.

Herr von der Lancken: Jag känner mycket väl, att Första Kammaren afslagit motionärens förslag och bifallit Utskottets, samt att det sålunda icke är värdt att offra många ord på denna sak; men det skulle ju kunna hända, att en opinionsyttring från denna Kammare kunde vara till en nyttig ledning en annan gång. Jag får då säga, att jag i viss mån delar motionärens åsigt om gällande författnings olämplighet i förevarande hänseende. Såsom herrarne känna, var intill år 1875 ingenting stadgadt derom, att för intecknings dödande och postponerande medgifvande skulle erfordras af fastighetsegaren, och så vidt jag vet, spordes icke något missnöje deröfver. Då nu 1875 års författning kom till, tror jag att det var mera hänsyn till en i viss mån riktig princip, än afseende å det praktiska lifvets fordringar, som förmådde Lagberedningen och Riksdagen att antaga denna lag.

Att denna föreskrift, att egarens godkännande för intecknings dödande eller postponerande erfordras, medför många praktiska svårigheter, är alldeles säkert, och jag skulle af egen erfarenhet derpå kunna anföra många exempel. Jag känner särskildt, att den största af våra hypothecksföreningar, den skånska, vållats stora svårigheter genom detta stadgande. Det har t. ex. händt, att ett stort hemman sedan många år tillbaka varit intecknad samt sedermera styckats sönder i smärre delar. Då sedermera fråga uppstått om inteckningarnes dödande, har derföre erfordrats medgifvande af kanske 40 eller 50 egare. Kommer nu ytterligare dertill, att flere af delegarne i fastigheten affidit och hemmansdelarne innehafvas af sterbhusen, inses lätt hvilka ofantliga svårigheter kunna blifva följden af ifrågavarande författning. Jag nekar visst icke till att författningen stöder sig på en riktig princip, men jag påstår, att denna princip dock icke är så riktig, att den icke kan tåla några jemkningar. Jag tänker mig nemligen en lag som stadgade, att den förste sedelutgifvaren egde betinga sig rätt att inteckningen icke finge dödas eller postponeras utan fastighets-egarens medgifvande; derigenom skulle man hafva tillfredsstält principens fordringar. Jag är öfvertygad om att så få skulle begagna sig af ett sådant medgifvande, att ingen olägenhet deraf uppkomme, men man hade i allt fall derigenom tillgodosett både det praktiska lifvets fordringar och den princip, hvarpå denna lag är byggd.

Jag hemställer alltså att Kammaren måtte på det sätt understödja motionen, att den beslutar om dess återremitterande till Utskottet i det syfte, jag nu haft äran andraga.

Om ändring i förordningen angående inteckning i fast egendom.
(Forts.)

Herr Schenström: Det är företrädesvis tvenne stadganden i 1875 års inteckningsförordning, hvilka, efter hvad det vill synas, vället olägenheter. Det ena hör väl egentligen icke nu hit, men för jemförelses skull må äfven detta omförmålas. Der förekommer nemligen i § 1 ett stadgande, enligt hvilket eget erkännande inför domstol frånkännes allt vitsord. Om en fastighetsegare inställer sig inför domstol och aflemnar sin egenhändigt skrifna och underskrifna förbindelse, deri han medgifver inteckning i sin fastighet, och dertill muntligen erkänner förbindelsens rigtighet, så kan inteckning ändock icke fås, utan domaren säger: skaffa er först ett par vittnen, så skall ni få inteckning. Detta måste väl erkännas vara i högsta måtto oegentligt. Jag saknar visserligen icke kännedom om de skäl, som legat till grund för detta stadgande, men dessa skäl kan jag ingalunda finna tillfredsställande. Som jag redan nämnt, hör emellertid den frågan nu icke hit, men det förslag, motionären framställt, har äfven sitt berättigande. Likvisst får man dervidlag skilja mellan en intecknings dödande i dess helhet eller endast delvis, eller dess postposition. Emellertid torde äfven andra och må hända större olägenheter, än dem motionären påpekat, kunna uppstå af den nu stadgade skyldigheten att för att få en inteckning dödad förete fastighetsegarens medgifvande. Om t. ex. i ett bo finnes en intecknad fastighet, och denna fastighet skiftas mellan flere arfvingar, så att enhvar får sin del, men en eller flere af dessa arfvingar vistas på utrikes ort, så kan inteckningen icke dödas, för så vidt den afser dessas andelar af fastigheten. Nu kan emellertid en af arfvingarne vilja söka inteckning i den del af egendomen, som fallit på hans lott, men då ligger äfven denna del till last den inteckning, som icke kunnat dödas, och naturligtvis skall detta vålla olägenhet för den, som vill inteckna sin andel för att skaffa sig penningar.

Som nyss nämndes, tjenar det nu mera föga till att orda något vidlyftigare i denna fråga, då Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan, men detta hindrar icke mig att uttala min mening om huru detta stadgande rätteligen borde lyda. Jag skulle vilja föreslå följande formulering: "vill någon låta inteckning helt och hållet dödas, uppvisse inteckningshandlingen i hufvudskrift för den Rätt, som beviljat inteckningen, och skrifve Rätten å handlingen bevis om dödandet.

"Vill åter någon låta inteckningen delvis dödas eller under annan nedsättas, må sådan åtgärd ej beviljas utan egarens samtycke." Då hade man åtminstone vunnit så mycket, att en öfverkorsad och helt och hållet ogiltig inteckningshandling kunde dödas utan förfång för annans rätt; men hvad postposition eller delvis dödande af en inteckning beträffar, ställer sig saken helt annuorlunda.

Emellertid i frågans nuvarande skick anser jag det icke löna mödan att framställa något yrkande.

*Om ändring
i förordningen
angående
inteckning i
fast egendom.
(Forts.)*

Herr Danielson: Då jag instämt i den af Herr Sjö väckta motionen, är det gifvet att jag också här yrkar bifall till den samma. Att nu till bemötande upptaga de skäl, som Utskottet anfört för sitt utlåtande, anser jag vara öfverflödigt, då hvar och en af oss antagligen är tillräckligt bekant med de olägenheter, som ifrågavarande lagstadgande är egnadt att medföra, för att något vidare ordande derom skulle vara behöfligt, och dessa olägenheter äro af Utskottet sjelft erkända. Då nu Första Kammaren bifallit Utskottets förslag, tror jag att en återremiss icke skulle tjena till något, utan att det bästa vore, om Kammaren bifölle motionen och dermed uttälade sitt gillande af saken, så att den vid en kommande riksdag kunde upptagas med större utsigt till framgång. Det är möjligt att ett förslag i den riktning, som den siste talaren antyde, kunde vara mera lämpligt, men att nu framlägga ett sådant förslag till antagande, tror jag icke löna mödan. Jag skall därför be att få yrka bifall till motionen och förmodar att hvar och en inser, att genom misskrifning 7 kap. Rättegångsbalken der omnämnes i stället för Kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Herr Lewin: Jag har inom Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga och tillhörde der majoriteten. Mot hvad af flere talare här anförts får jag därför hänvisa till de skäl, som Utskottets betänkande innehåller. Jag föreställer mig att rättigheten för en inteckningshafvare att döda eller postponera inteckningen kunde under vissa förhållanden lända fastighetsegaren till betydligt men, och jag anser det icke vara rådligt att genom en lagstiftning i det syfte, som här är i fråga, söka afhjelpa de olägenheter, som kunna förefinnas i följd af gällande lags bestämmelse att inteckning ej må dödas utan fastighetsegarens samtycke. Dessa olägenheter förekomma väl oftast i allmänna låneinrättningar, och det synes mig som om de skulle kunna afhjelpas medelst begagnande af de utvägar, som redan nu äro till handa. Det förslag, som Herr Schenström framstälde, vore kanske icke så olämpligt, men Utskottet hade icke, så vidt jag kan förstå, någon anledning att slå in på den af honom angifna riktningen. Jag tager mig friheten att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels att, med afslag å nämnda hemställan, Herr Sjös förslag måtte antagas, dels ock återremiss. Efter att hafva framställt propositioner i enlighet med dessa yrkanden, förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till Utskottets Utlåtande. Votering blef då begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Herr Sjös förslag, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, för sin del beslutat sådan förändring i 22 § af Förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875, som Herr Sjö i afgifven motion föreslagit.

Voteringen utföll med 71 Ja mot 93 Nej, i följd hvaraf Kammarren beslutit i enlighet med Nej-propositionens innehåll.

§ 5.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

Punkterna 1 och 2:

Biföllos.

Punkten 3:

Utskottets hemställanden under *litt. a) och b)* i 1:sta momentet af denna punkt biföllos.

*Angående
löne reglering
för landträn-
mästarne.*

Under *lit. c)* i samma mom. hade Utskottet tillstyrkt Riksdagen att antaga följande förslag till lönestat för landtränmästarne, nemligen:

för räntmästarne i

	lön.	tjenstgörings- penningar.	summa.
Östergötlands, Kalmar, Kristianstads Mal- möhus, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs och Vermlands län	3,000.	1,500.	4,500.
Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Kopparbergs, Gefle- borgs och Vesternorrlands län	3,000.	1,300.	4,300.
Upsala, Gotlands, Blekinge, Hallands, Vest- manlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län	3,000.	1,000.	4,000.
jemte ålderstillägg till belopp af 500 kronor efter fem års väl- vitsordad tjänstgöring.			

Mot detta förslag var reservation inom Utskottet anmäld af Herrar *Carl Ifvarsson, Ola Bosson Olsson, Ola Andersson* i Burlöf, *Jan Andersson* i Jönvik, *P. O. Hörnfeldt, J. E. Johansson, Emil Key, Carl Anders Larsson, Sven Nilsson* i Efveröd, *August Peterson* i Hasselstad och *J. M. Sjölund*, hvilka, instämmande i Utskottets hem-

*Angående
lönereglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)*

ställan i afseende å de för landtränmästarne föreslagna tjänstgöringspenningar samt ålderstillägg, ansett den fasta lönen för dessa tjänstemän böra till 2,500 kronor bestämmas.

Efter föredragning af Utskottets ifrågavarande hemställan yttrade

Herr Hörnfeldt: Såsom herrarne finna af betänkanDET, hafva åtskilliga af Andra Kammarens ledamöter reserverat sig mot Utskottets förslag i den föredragna punkten. Hufvudsakliga skälet dertill har varit det, att man vid bedömandet af regleringen af tjänstemäns löner ansett sig böra i främsta rummet tillse, att lönerna blifva afpassade efter de olika göromålen för de tjänstemän, som regleringen afser. Om man nu går till de tjänstemän, som här äro i fråga, så synes mig att de närmast äro att jemföra med kronofogdarne. Jag tror då att hvar och en af Kammarens ledamöter bör kunna medgifva, att en kronofogdes göromål i förhållande till hans lön äro vida större än göromålen på den beqväma plats, landtränmästarne innehafva. Man ser också af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition, att dessa tjänstemäns inkomster varit högst olika, beroende hufvudsakligen på den gällande sportelinkomsten. Men antaget att lönerna blefve reglerade och sportlerna försvunne, torde de väl ändå kunna hafva några biförtjenster, och äfven om detta ej skulle blifva fallet, tror jag att den lön, som reservanterna föreslagit, är fullt tillräcklig. Man bör komma i håg att ränmästarne ej behöfva göra några resor och derpå offra någon del af sina inkomster, såsom kronofogdarne, hvilka i och för sin tjänst få vidkännas högst betydliga uppoffringar för resor i sina distrikt och dylikt mera. Jag yrkar derföre bifall till reservanternas förslag, så till vida, att den fasta lönen för landtränmästarne må bestämmas till 2,500 kronor, och anhåller om proposition derå.

Herr Hellgrén: Då jag inom Stats-Utskottet bidragit till det slut, hvartill Utskottet kommit och som nu föreligger till Kammarens behandling, anser jag mig skyldig att afgifva skäl för mitt deltagande i detta beslut. Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har i sitt uttalande till statsrådsprotokollet anført: "Då samtliga de till landsstaten hörande embets- och tjänstemän, med undantag allenast af landtränmästarne, numera kommit i åtnjutande af ny lönereglering och dermed förenade förmåner, synes mig redan af detta förhållande giltig anledning vara för handen att förorda bifall till Statskontorets förevarande framställning om afåtande till instundande Riksdag af nådig framställning om lönereglering jemväl för sistnämnde tjänstemän." Och ytterligare tillägger Herr Statsrådet: "För en dylik framställning förefinnas emellertid dessutom andra viktiga och beaktansvärda skäl"; framhållande dervid särskildt, huru olika löneförmånerna för ifrågavarande tjänster ställa sig inom rikets 24 län, såsom man också ser af ett utaf Statskontoret uppgjort sammandrag, som finnes bifogadt Kongl. Maj:ts proposition. Deraf framgår att en landtränmästare, nemligen i Kristianstads län, har en inkomst af ända till 11,322 kronor 94 öre, under det deremot lönen för ränmästaren i

Gotlands län uppgår till endast 3,155 kronor 62 öre. Det är för att utjemna detta förhållande, som Kongl. Maj:t ansett skäligt och lämpligt att nu föreslå Riksdagen att bestämma räntmästarne löneförmåner mera jemnt i förhållande till hvars och ens göromål. Slutligen är visadt, att genom denna löneroglering staten skulle erhålla en besparing af 26,186 kronor. Under sådana förhållanden har jag för min del ansett de skäl, som Kongl. Maj:t anfört i denna fråga, vara så fullt talande, att jag aldrig satt i tvifvelsmål att bifalla det framlagda förslaget; och får jag alltså på dessa af Kongl. Maj:t anförda skäl yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

*Angående
löneroglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)*

Herr P. Pehrsson i Törneryd: Jag skulle helst hafva sett att Riksdagen sluppet reglera några löner för landtränmästarne, ty jag är övertygad om, att deras befattningar kunna indragas. I detta afseende hafva tvenne af Konungens befallningshafvande visat, på hvilket sätt man kunde gå till väga, och jag är fullkomligt förvissad om, att man med full trygghet skulle kunna följa den anvisning, som i deras utlåtande lemnats. Men då man för närvarande icke längre kan tänka på denna utväg och man endast har att välja mellan ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition, Stats-Utskottets hemställan och reservanternas förslag, så väljer jag för min del obetingadt det senare, ehuru väl jag ej gör det gerna, då jag, som sagdt, är af den övertygelsen, att landtränmästarbefattningarne kunna indragas. Jag gör det ej heller gerna af ett annat skäl, och det är att äfven reservanterna hafva medgifvit, att räntmästarne skulle få sitt ålderstillägg redan efter 5 års förlopp. I mitt tycke hade detta ålderstillägg först bort få inträda efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring. Det är oss alla bekant, att i förhållande till sina tjänsteåligganden kronofogdarne helt säkert hafva den bästa aflöningen icke allenast inom landsstatens tjänstemannacorps utan äfven inom de flesta andra corps. Anställer man nu en jmförelse mellan de förpligtelser, som från statens sida fordras af landtränmästarne, å ena sidan, och kronofogdarne å den andra, skall man säkert erkänna, att, oaktadt kronofogdarne hafva litet att göra i förhållande till sin aflöning, landtränmästarne dock hafva ännu mindre. Det synes då vara oegentligt, att man vill gifva landtränmästarne till och med högre aflöning än som gifves åt kronofogdarne, äfven då deri inberäknas expensmedel och ålderstillägg. Den tendens till sparsamhet, som vid sistlidna plenum i denna Kammare visade sig från ett visst håll, skulle vara angenäm att i dag få påräkna i denna fråga. För min del vågar jag räkna på densamma så mycket mera, som vid afgörandet af anslagsbeloppet till den fond, som utgår till nya vägars anläggning och gamla vägars förbättring, det yttrades af mer än en af centerns medlemmar i denna Kammare: här vilja vi icke vara med om att spara, men så snart ett nytt tillfälle till sparsamhet yppar sig, skola vi räcka sparsamhetens vänner handen. Jag får förklara, mine herrar, att jag räknar på er sparsamhet i dag i föreliggande fråga, och anhåller om Kammarens bifall till reservanternas förslag.

Angående
lönereglering
för landtränt-
mästarne.
(Forts.)

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Hvad först den fråga beträffar, som af den siste talaren vidrördes, eller landträntmästare-tjänsternas indragning, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå att, om än ränterierna indragas, hvilket jag anser kunna göras i den mån kassornas förvaltning öfverflyttas på bankkontoren i residensstäderna, så kan dock icke räntmästarebefattningen eller motsvarande kassörs- eller bokhållaretjänst indragas, ty en handkassa måste alltid hos Konungens Befallningshafvande finnas och likaså någon, som sköter denna kassa. De tjänstemän, för hvilka lönereglering nu föreslås, kunna således icke undvaras, utan måste, i den mån ränterierna indragas, åtaga sig sådana kassörsbefattningar.

Hvad en annan af samme talare vidrörd fråga beträffar, eller landträntmästarnes tjänsteåligganden, och att dessa icke motsvara den tid, de kunde åt dem egna, så ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att genom de af Kammaren redan godkända villkoren för löne-regleringen räntmästarne skola vara skyldige att underkasta sig den tjänstgöring, som i blifvande instruktion kan varda dem ålagd, hvarigenom också kan tillses att de erhålla full sysselsättning.

Hvad slutligen aflöningen beträffar, derom, såsom en af de fleste ledamöterna från denna Kammare i Stats-Utskottet afgifven reservation utvisar, meningarne i denna Kammare äro delade, så vill jag icke ingå i något bedömande huruvida det ena eller det andra lönebeloppet är lämpligast; derutinnan måste hvars och ens subjektiva mening göra sig gällande; hvad den ene anser tillräckligt, finner den andre otillräckligt. Men jag ber särskildt få fästa Kammarens uppmärksamhet på de nu bestående förhållandena och den obillighet mot de nuvarande tjänsteinnehafvarne, som skulle ligga i ett antagande af reservationen. Detta förhållande framgår tydligt af en statsrådsprotokollet vidfogad förteckning på den aflöning, som nu utgår till räntmästarne, visande att en af dem för närvarande har mellan 11,000 och 12,000 kronor om året och de andre i fallande skala ner till något öfver 3,000 kronor. Redan genom det förslag, Kongl. Maj:t afgifvit, skulle statsverket göra en besparing af omkring 13,000 kronor, om man lägger flera föregående års medeltal till grund för beräkningen, och af 26,000 kronor, om man grundar jämförelsen på det sista kända årets förhållanden, då alla räntmästarne erhöles en fast lön af 3,000 kronor, hvaremot tjänstgöringspenningarne skulle vexla mellan 1,000 och 1,500 kronor. Enligt samma förslag skulle 8 räntmästare erhålla någon löneförhöjning, medan de öfriges löneförmåner komme att reduceras. Deremot skulle dessa tjänstemän erhålla bättre pensionsförhållanden; nu äro de berättigade till 2,500 kronors pension, men enligt förslaget skulle de erhålla 3,500 kronor eller just den pension, som nu består kronofogdarne, med hvilka reservanterna vilja likställa räntmästarne. Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på, att före sista löneregleringen hade räntmästarne högre aflöning än kronofogdarne, hvilket hade till följd, att mången kronofogde sökte transport till räntmästareplats och erhöles sådan. Genom reservanternas förslag skulle endast fem räntmästare erhålla någon förbättring i sina svaga lönevillkor, men alla de öfriges betydligt reduceras, och för denna

reduktion skulle de erhålla i ersättning en förbättring i pensionen med allenast 500 kronor eller till 3,000 kronor, hvilket är mindre än kronofogdarne hafva.

Det är dessa missförhållanden och det obilliga i denna af reservanternas föreslagna reglering mot de nuvarande tjänsteinnehafvarne, hvarå jag särskildt velat fasta Kammarens uppmärksamhet och som jag velat till dess behjertande framhålla.

*Angående
lönereglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)*

Herr Aug. Peterson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af Herr Hellgrén. Han nämnde, att det skulle ske de nuvarande räntmästarne orätt, enär de nu hafva större aflöning än de skulle få efter regleringen. Jag hemställer dock, om det kan gå an att, när man reglerar lönerna för en framtid, taga hänsyn till de sportelinkomster — remisslage och hvad det må vara — som kunna nu tillkomma de tjänstemän, hvilkas löner man skall reglera. Man kan väl icke med skäl säga att, derföre att af dessa tjänstemän en har större sportelinkomst än en annan, lönerna böra så regleras, att en hvar får en aflöning motsvarande hans nuvarande inkomst. Jag har i Utskottet röstat med reservanternas och anser, att den lön, som af dem föreslagits, är fullt tillräcklig för den tjänst, de uträtta i statens värf. Deras göromål kunna nemligen svårligen jemföras med kronofogdarnes, hvarken i anseende till sin mängd eller vigt, och de hafva ej samma ansvar som fogdarne. Skulle landtränmästarne nu få den lön, som Kongl. Majt föreslagit, så skulle de ovilkorligen komma i en bättre ställning än kronofogdarne; och detta kan jag icke anse vara rätt. Då kronofogdarnes löner reglerades, skedde det genom gemensam votering; och det är obestriddigen säkert, ty det har jag hört kronofogdarne sjelfva erkänna, att de icke hade hoppats få så stora löner, som Riksdagen beviljade. Skulle man nu reglera på samma sätt för landtränmästarne, så skulle säkerligen äfven dessa tjänstemän få större löner än de sjelfva väntat och förvåna sig öfver Riksdagens sätt att reglera.

Jag anhåller således om bifall till reservanternas förslag med den ändring likväl, att ålderstillägget först efter tio års tjänstgöring får åtnjutas, emedan eljest olikhet skulle uppstå mellan landtränmästarnes och kronofogdarnes löneförhållanden.

Herr Dickson: Angående lämpligheten af en definitiv reglering af landtränmästarnes löner hafva inom Stats-Utskottet naturligtvis icke några skiljaktiga åsigtter förefunnits. Utskottets ledamöter hafva äfven varit ense i afseende på beloppet af tjänstgöringspenningarne och ålderstillägget för de tre olika kategorierna. Det är således egentligen i afseende på sjelfva hufvudlönen, som meningarne varit delade. I regeringens förslag är den fasta lönen upptagen till 3,000 kronor, men reservanternas från denna Kammare anse att den bör bestämmas till 2,500 kronor. Frågan gäller således egentligen endast 500 kronor. Vid bestämmandet af tjänstemännens löner, torde det vara skäl för oss att tillse både vigten af embetet och beskaffenheten af det arbete, som för lönen skall presteras, ty det är, förmodar jag, på grund af

Angående
lönereglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)

dessa omständigheter, som lönebeloppet bör fixeras. Det är för mig alldeles otvetydigt, att landtränmästarentjensterna numera icke äro af samma vikt som förr. Till följd af Kongl. Maj:ts befallning ligga numera aldrig så stora penningebelopp i ränterierna som förr. Landtränmästarnes åligganden äro således i det fallet mindre maktpåliggande och förtroendefulla än de förut varit. Visserligen har det föreslagits såsom vilkor för den nya löneregleringen, att landtränmästaren skulle kunna biträda vid göromålen å landskontoret, men denna tienstgöring torde icke blifva af någon betydighet.

Vid bestämmandet af dessa tjenstemäns löner bör man således se till, att de fastställas något så när i öfverensstämmelse med så väl löneförhållandena i statens öfriga embetsverk som äfven i enskilda inrättningar af motsvarande beskaffenhet, och jag för min del kan icke finna annat än att de åsigter, som vid detta tillfälle inom Utskottet uttalats af reservanterna från denna Kammare, verkligen hafva goda skäl för sig.

Jag vill vid detta tillfälle till bemötande upptaga ett särskildt yttrande af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet. Såsom ett motiv för den högre lönen anförde Herr Statsrådet den omständigheten, att, då de nuvarande inkomsterna för en stor del af landtränmästarne äro så höga, de genom antagande af reservanternas förslag skulle blifva för mycket sänkta; och han fann en slags obillighet häri. Men, mine herrar, då man vill åstadkomma en definitiv reglering, får man icke taga i öfvervägande hvad som kan inträffa för de närvarande löneinnehafvarne, utan endast taga i betraktande hvad som kan blifva fallet för de kommande. Det är en sådan definitiv lönereglering man nu vill stadfästa, och således böra de närvarande ojemnheterna icke inverka på det definitiva beslut, som Kammaren har att fatta.

Man har väl ansett mig vara den, som yrkar på höga löner åt tjenstemännen, men jag försöker dock alltid, om jag så må säga, ställa kyrkan midt i byn, att noga afväga å ena sidan embetets vikt och å den andra det arbete, som skall presteras, och derefter rätta mitt beslut.

Då jag sålunda anser att reservanternas åsigt i denna fråga har ganska goda skäl för sig, ansluter jag mig till deras förslag och hemställer om bifall till reservationen.

Herr C. A. Larsson: Då vi inom Utskottet reserverade oss mot Kongl. Maj:ts af Utskottet understödda förslag, skedde det derföre, att vi ansågo, att pensionerna för landtränmästarne skulle blifva alltför dryga, om den fasta lönen bestämdes till 3,000 kronor. Då man betänker, att enligt reservanternas förslag den fasta lönen för landtränmästarne skulle blifva 2,500 kronor, hvartill komme ålderstillägg efter fem års tienstgöring med 500 kronor, så komme i alla fall dessa tjenstemän att erhålla en pension af 3,000 kronor, och detta belopp ansågo vi reservanter, att de kunde vara belättna med, i synnerhet som det väl icke lär behövas så stora eller kostsamma studier för att förestå en dylik tjenstbefattning, utan egentligen endast kunskap i räkenskapsföring jemte redbarhet.

Beträffande förhöjningen af kronofogdarnes löner erinra sig herrarne nog, att denna icke skedde med landtmannapartiets goda vilja, utan först efter en gemensam votering, som utföll till kronofogdarnes fördel. Om man då gick för långt, utgör detta väl icke ett skäl att också gifva landtränmästarne för mycket. Vi hörde nyss af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, att meningen var att befria landtränmästarne från den stora penningeförvaltning, de hittills haft, genom att insätta de medel, som inflöto, i en bank, och när det blef fråga om att gifva ut något, skulle de tillåtas att gifva anvisningar på penningarne i banken, och härtill torde icke erfordras större kunskaper eller förmåga än till en länsbokhållaretjänst och kanske icke ens så vidlyftiga. Och derföre var det också som reservanterna ansågo, att man skulle kunna tillfredsställa ifrågavarande tjänstemäns pretentioner, äfven om man afprutade 500 kronor på den fasta lönen. Jag hemställer sålunda, att Kammaren måtte bifalla reservanternas förslag.

*Angående
lönereglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Jag begärde ordet, då Herr Dickson yttrade sig, bland annat derföre, att jag väl aldrig kunde tro, att han skulle komma till det ovanliga slut, han gjorde. Det var dock icke allenast af denna orsak, jag begärde ordet, utan äfven med anledning af hans yttrande, att inom Utskottet icke skulle rådt någon meningskiljaktighet med hänsyn till behofvet och lämpligheten att nu reglera ifrågavarande löner. Jag för min del var dock inom Utskottet af den åsigten, och står ännu fast dervid, att det är väl tidigt att redan nu reglera dessa löner, och jag har fått ytterligare ett skäl för denna min åsigt genom ett yttrande från statsrådsbänken, då nemligen Herr Civilministern upplyste, att han skulle vilja vara med om att indraga landtränmästarebefattningarne, sedan man så ordnat, att bankerna kunna mottaga största delen af de penningebelopp, som nu ingå till landtränterierna, och landtränmästarebetjenserna derigenom blifva endast ett slags kassörsbefattningar. Jag delar denna Herr Statsrådets uppfattning, och om man hade väntat med regleringen, till dess sådana åtgärder blifvit vidtagna, hvilket torde kunnat ske när som helst, så föreställer jag mig, att dessa befattningar hade kunnat inskränkas till att förvaltas, om icke af länsnotarien eller länsbokhållaren, så åtminstone af tjänstemän med samma lönegrad, och således kunnat aflönas betydligt billigare, än som nu föreslagits af reservanterna.

Men när jag så väl inom Utskottet som äfven nu inom Kammaren funnit meningen vara så allmän för en lönereglering, detta just med anledning af de stora lönebelopp, som för närvarande utgå till landtränmästarne, så måste jag böja mig för denna mening. Frågan är nu blott, om det är skäl att bevilja den högre lön, regeringen föreslagit, eller den mindre, som reservanterna förordnat. Af hvad jag förut yttrat är klart, att jag anser den lön, reservanterna föreslagit, tillräckligt stor, och jag vågar påstå, att det snart skulle visa sig, att den är för stor, ty snart nog blir väl denna tjänst reglerad på så sätt, som vi fått höra från statsrådsbänken. Jag hade derföre knappast väntat, att man skulle mötas af någon opposition i detta fall.

Angående
önereglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)

Skilnaden mellan den för kronofogdarne bestämda lön och den nu åt landtränmästarne föreslagna är i sjelfva verket ganska obetydlig. Den hufvudsakliga skiljaktigheten består deri, att ålderstillägget tillkomme landtränmästarne redan efter fem år, då kronofogdarne komma i åtnjutande af detsamma först efter tio år. Räntmästarne få visserligen 500 kronor mindre lön, enligt reservanternas förslag, än kronofogdarne, men deremot äro tienstgöringspenningarne 500 kronor mindre för de senare.

Således få landtränmästarne med hänsyn till ålderstillägget en fördel enligt Kongl. Maj:ts förslag, som icke återfinnes vid kronofogdebefattningen, hvilken fördel man med allt skäl kunde indraga, och derigenom göres för staten en ytterligare besparing. Nu har man sagt, att man bör bifalla Kongl. Maj:ts proposition derföre, att man skulle komma ifrån det nuvarande oeffterrättliga lönesättet för räntmästarne. Det är uppenbart, att detta missförhållande bör rättas, ty det är en orimlighet, att till exempel landtränmästaren i Kristianstads län skall hafva en lön af öfver 11,000 kronor, medan landtränmästaren i ett annat län har blott 3,000 kronor eller något derutöfver. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att detta missförhållande kommer att rättas, vare sig man antager Kongl. Maj:ts proposition eller reservanternas förslag; i båda fallen kommer en lönereglering till stånd och derigenom också en besparing staten till godo, hvilken blifver än större, om reservanternas förslag antages.

Jag tror således, att reservanterna hafva haft så goda skäl för sina åsikter, att jag icke kan annat än yrka bifall till deras förslag, och jag är viss om att jag ändå gått för långt, och skall icke vara emot att få ålderstillägget bestämdt att utgå först efter 10 år i stället för 5 år, om Kammaren härå fäster afseende.

Herr Aug. Peterson: Då jag icke fått något understöd för min åsigt, att landtränmästarne icke borde vara berättigade till ålders-tillägg förr än efter tio år, skall jag icke strängt hålla på det af mig i nämnda syfte framställda yrkande, utan afstår jag från detsamma och anhåller om rent bifall till reservanternas förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, och propositioner gifvits enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, biföll Kammaren Utskottets förslag med den förändring, att den fasta lönen för landtränmästare bestämdes till ett belopp af 2,500 kronor.

I 2:dra mom. af förevarande punkt hade Utskottet gjort den hemställan, att Riksdagen måtte för bestridande af landtränmästar-nes aflöning höja det ordinarie anslaget till landsstaterna i länen med 53,344 kronor.

Beträffande denna hemställan anförde

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Sedan Kammaren nu beslutat en nedsättning i landtränmästar-nes löner från 3,000 till 2,500 kronor,

och det i förevarande moment ifrågasatta anslaget naturligtvis bör lämpas efter den sålunda skedda förändringen, hemställer jag om en motsvarande nedsättning i detta anslag, eller till 41,344 kronor.

*Angående
lönerreglering
för landträn-
mästarne.
(Forts.)*

Häruti förenade sig Herr *Hörnfeldt*.

Vidare yttrades ej. Med bifall till Herr vice Talmannens framställning och i öfverensstämmelse med det beslut, Kammaren fattat rörande Utskottets förslag under litt. c) i den föreliggande punktens 1:sta moment, beslöts att det belopp, hvarmed ifrågavarande anslag komme att höjas, skulle utgöra 41,344 kronor.

Punkten 4:

Bifölles.

Punkten 5:

Lades till handlingarne.

Punkterna 6—8:

Bifölles.

Punkten 9:

Lades till handlingarne.

Punkterna 10—13:

Bifölles.

Punkterna 14 och 15:

Lades till handlingarne.

Punkten 16:

Af Kongl. Maj:t var föreslaget, att det under sjetta hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. måtte höjas med 48,446 kronor, eller från 117,376 kronor till 165,822 kronor.

*Angående
höjning af
expensme-
delsanslaget.*

Utskottet hade tillstyrkt, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall, dock att anslaget finge undergå den jemkning, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kunde finnas erforderlig.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

*Angående
höjning af
expensme-
delsanslaget.*
(Forts.)

Herr Danielson, som anförde: Jag för min del tror det icke vara skäl att redan nu höja det anslag, hvarom här är fråga, med föreslagna belopp. Såsom ses af den Utskottets utlåtande i ämnet bifogade utredning, sker hushållningen med ifrågavarande medel betydligt olika hos olika Konungens Befallningshafvande. Man finner t. ex. att, under det för år 1881 kostnaderna för expenser m. m. i Södermanlands län uppgingo till 2,867 kronor 14 öre, samma utgifter för samma år inom Östergötlands län bestego sig till icke mindre än 6,961 kronor 77 öre. Liknande missförhållande finner man äfven vid jämförelse emellan flere andra län. Vidare inhemta vi af Utskottets utlåtande, att ifrågavarande anslag så nyligen som år 1880 höjdes med omkring 29,000 kronor, eller från 88,200 kronor till 117,376 kronor. Jag tror därför, att det icke är skäl att nu besluta förhöjning i detta anslag, utan lemna statsrevisorerna rådrum att noga se till, huru anslaget egentligen för närvarande användes, och huruvida icke en ytterligare stegring i denna utgiftspost kan förekommas. Det är bekant, att detta anslag af olika myndigheter användes efter mycket olika grunder. En del infordra leveransanbud å hvad som skall upphandlas, under det andra verkställa inköp under hand. Det förefaller mig tydligt, att det sättet för uppköpens ombesörjande, att fri täflan om lägsta anbud beredes säljarne, bör hafva afgjordt företräde. Såsom jag redan nämnt, anser jag sålunda att vi nu icke böra besluta förhöjning i detta anslag, utan må statsrevisorerna lemnas tillfälle att till nästa år allvarligt egna sin uppmärksamhet åt denna fråga och då framkomma med utredning, huru ifrågavarande anslag användes hos de olika länsstyrelserna och öfriga härvarande myndigheter. På dessa grunder ber jag att få yrka afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, och att det nuvarande anslaget, 117,376 kronor, måtte fortfarande bibehållas.

Herr Sven Nilsson: Inom Stats-Utskottet gjorde jag vid denna frågas behandling samma anmärkningar som den siste ärade talaren, men jag framställde dock icke något yrkande. Såsom man finner af den Kongl. propositionen, har detta anslag under de senaste åren öfverskridits med högst betydliga belopp. Inom Utskottet kunde man emellertid endast konstatera detta faktum, utan att få något närmare reda på förhållandena, och därför ansåg jag mig icke kunna yrka nedsättning af anslaget. I likhet med den siste talaren, förefaller det mig dock besynnerligt att inom samma provins expensmedlen utgått för Jönköpings län med mer än dubbelt så stort belopp som för Kronobergs län, och samma förhållande eger rum emellan de flesta andra länen. Då man nu vet att det, som drager största summan af expensmedeln, är kostnaden för inköp af ved, borde, enligt min uppfattning, icke en så väsentlig olikhet förefinnas vid denna titel beträffande de särskilda länen, i synnerhet då de äro belägna inom samma provins. Det måste således vara något fel i sjelfva förvaltningen, ty annars skulle icke beloppen kunna vara så olika, som nu är fallet. Jag anser därför det vore stort skäl för statsrevisorerna att taga denna sak under noggrann pröfning. Jag har sjelf varit

statsrevisor och jag vet således att, om man på den korta tid, som är åt revisorn anvisad, skall hinna gå igenom alla räkenskaperna, får man icke allt för mycket i allo ingå i detaljer, men jag skulle dock önska att Herrar revisorer vid nästa statsrevision ville egna en särskild uppmärksamhet just åt detta ärende. Jag är icke säker på huru det nu i allmänhet tillgår vid anskaffande af de materialier, som behövas för de särskilda embetsverken, men jag tror dock icke att allmän täflan i detta fall får ega rum, som man annars skulle kunna antaga, utan behöfven inköpas under hand, så att någon konkurrens icke kommer i fråga. Endast i fråga om ved kan detta tillvägagående naturligtvis göra ganska betydligt. Det finnes också en annan post, nemligen tryckningskostnad, som inom de olika embetsverken kräver ett högst olika, ofta rätt betydligt belopp, och jag tror att i allmänhet anlitar hvart embetsverk icke mer än en boktryckare för ifrågavarande arbete, och om än flere sådane finnas i staden, tillåtas de icke att täfla om detta arbete.

Jag är således förvissad om att betydliga besparingar kunna göras å detta anslag, om man blott verkligen vill hushålla. För min del skall jag derföre icke hafva något emot, om Kammaren nu afslår den begärda förhöjningen af detta anslag, ehuru följden naturligtvis blir densamma som förut — då detta ju är ett förslagsanslag — eller att anslaget kommer att öferskridas ännu någon tid, och det vore i så fall ingen skada skedd. Men genom ett sådant beslut skulle det blifva ett tryck på de olika embetsverken, så att de hädanefter sökte att i detta fall hushålla något bättre, än hvad jag tror hittills skett.

Herr Emil Key: Äfven mig har det förundrat, att en sådan stegring i detta anslag, som Kongl. Maj:ts proposition utvisar, behöfver ifrågakomma. Men inom den afdelningen af Stats-Utskottet, som först förehade frågan och i hvars öfverläggningar äfven jag deltog, kom man vid närmare eftersinnande till det resultat, att för närvarande ingen annan utväg gäfves än att bevilja den ifrågasatta förhöjningen, i all synnerhet som här vore fråga om ett förslagsanslag och detta anslag såsom inhemtas å sid. 26 i Utskottets Utlåtande blifvit under de tre åren 1879—1881 öferskridet med omkring 60,000 kronor per år. Att nu bibehålla ifrågavarande anslag vid den siffra, som för närvarande är bestämd, skulle endast föranleda nytt öferskridande af detsamma och sannolikt icke medföra någon besparing deri.

Det har af de föregående talarne blifvit anmärkt, att vederbörande myndigheter icke vid upphandling af ved och dylikt anställt entreprenadauktioner. Jag ber dervid få upplysa eller rättare erinra om att anslaget rör icke blott skrifmaterialier och ved utan äfven "expenser" i öfrigt. Vid undersökning till hvilka särskilda ändamål ifrågavarande anslag hos de olika landshöfdingeembetena användes, befans det till exempel att Jönköpings län, som skyldrar med 7,495 kronor, har fått lof att betala hyra med 1,500 kronor för inlysande af landtränterikontoret och länsstyrelsens arkiv, emedan det icke fans tillräckligt utrymme i landshöfdingeresidenset. Vidare upplystes att

Angående
höjning af
expensme-
delsanslaget.
(Forts.)

i Skaraborgs län, som skyldrar med ett belopp af inemot 7,900 kronor, var förhållandet att i landshöfdingeembetets byggnad gjorts ett försök till inbrott i landträneriet, så att man varit tvungen att låta en nattvakt gå utanför året om. Det är nu en utgiftspost, som icke synes och som drabbar ensamt detta landshöfdingeembete. Jag vet icke om andra säkerhetsåtgärder vidtagits, så att ingen nattvakt numera behöfver gå vid Marieholm, hvilket som bekant ligger utom Mariestad, men säkert är att försök till inbrott skett och att någon del af anslaget användts till anställande af nämnde nattvakt. Så beskaffade olika förhållanden finnas på flere håll, och dessa kunna i någon mån förklara ojemnheterna. Jag tror äfven att bättre reda och kanske större sparsamhet skulle kunnat iakttagas än som iakttagits; men då Utskottet icke ansett sig böra ingå i någon granskning af detaljerna och uppmärksamheten nu en gång blifvit väckt, sedan den förste talaren rekommenderat frågan till statsrevisorernas blifvande omtanke, så tror jag att Kammaren saklöst kan bifalla den begärda förhöjningen i detta förslagsanslag, hvilket i allt fall eljest kommer att överskridas, om det befinnes vara otillräckligt. Jag tror det icke vara annat att göra, än att bifalla hvad Stats-Utskottet hemställt, sedan nu, som sagdt, uppmärksamheten blifvit på frågan fäst.

Herr Hörnfeldt: För min del anser jag det vara temligen likgiltigt, om Kammaren bibehåller anslaget till 117,376 kronor eller höjer det till 165,822, emedan det icke kommer att i ringaste mån förändra budgeten; det kan nemligen blott blifva en besparing på papperet, men icke i verkligheten, ty om icke anslaget sättes till det högre beloppet, så måste naturligtvis i alla fall Kongl. Maj:t taga hvad som behöfves för expenser m. m. Således tror jag att det i *det* fallet är likgiltigt, om man nedsätter anslaget.

Man har vidare utgått från den synpunkten, att man möjligen skulle genom en nedsättning af anslaget väcka statsrevisorernas uppmärksamhet och åstadkomma att regeringen med nödig försigtighet tillvägagår i ifrågavarande sak. Det skulle väl kunna vara möjligt, men jag bör i detta afseende få meddela den upplysning, att vid behandlingen af förevarande fråga i Stats-Utskottet närvar en ledamot från Första Kammaren, som deltagit i statsrevisionen och hvilken meddelade den upplysning, att förhållandet icke undgått statsrevisorernas uppmärksamhet, utan att de verkligen tagit frågan i öfvervägande, men dock icke funnit skäl göra någon anmärkning på denna utgiftspost.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på att, då anslaget vid 1880 års riksdag höjdes från 88,376 kronor till nuvarande beloppet 117,376 kronor, så skedde det oaktadt utgifterna året förut uppgingo till 188,026 kronor. Man öfverskred således förslagsanslaget med ungefär 100,000 kronor. Denna höjning af anslaget hade icke till påföljd hvad man hade väntat, nemligen en höjning i utgifterna, utan tvärt om. År 1879 uppgingo utgifterna till 188,000 kronor, men år 1880 endast till 161,000 kronor. Således en minskning. Jag tror derföre icke att man, från den synpunkten sedt, bör nedsätta anslaget för att

derigenom utöfva något slags tryck på regeringen eller vederbörande myndigheter till iakttagande af sparsamhet. Enligt mitt förmenande, såsom jag äfven i början yttrade, kommer besparingen att förefinnas endast på papperet. Jag anser det vara riktigare att man, då detta anslag i alla fall skall utgå såsom ett förslagsanslag, bör beräkna det så högt, att man icke kommer på någon balans året derpå, och därför böra vi bifalla den af Kongl. Maj:t äskade höjningen af detta anslag till 165,822 kronor.

*Angående
höjning af
expens-
medels-
anslaget.
(Forts.)*

Herr Danielson: Att detta anslag är ett förslagsanslag, det tror jag vi veta hvar och en, och äfven vill jag säga att mitt yrkande afser icke en nedsättning i anslaget, utan dess bibehållande till det nuvarande beloppet. Jag ville endast att vi skulle få ett års rådrum för att revisorerna under denna tid skulle få taga saken under närmare öfvervägande.

Den revisor, som den siste ärade talaren omnämnde, tillhörde förmodligen Första Kammaren, och det är en känd sak, att denne Kammares revisorer icke äro benägne att göra några anmärkningar, huru behöfliga de än kunna vara. Nu säger man att det betyder det-samma, om vi höja detta anslag eller om vi låta det vara vid det gamla beloppet. Ja, är det så, hvarföre då icke låta det vara ännu ett år, såsom det är?

Hvad en ärad ledamot af Stats-Utskottet yttrade derom, att dessa anslag användas till olika ändamål, så är ju det redan ett godt skäl till att dröja ännu ett år och derunder få utredt, huru medlen användas. Från hvilken sida man än må se saken, tror jag icke att det är någon fara vid att bibehålla det gamla anslaget. Jag tror icke heller att Kongl. Maj:t dervid råkar i någon förlägenhet, hvarföre jag fortfar i mitt yrkande om bibehållande af den nuvarande anslags-summan.

Herr *Anders Magnusson* instämde med Herr Danielson.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som ock på det yrkande, Herr Danielson framställt; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 16:de punkten af utlåtandet N:o 10 a), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Angående
höjning af
expens-
medels-
anslaget.
(Forts.)*

Vinner nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan beslutat, att ifrågavarande anslag skall vid sitt nuvarande belopp, 117,376 kronor, bibehållas, dock att anslaget må få undergå den jemkning, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderlig.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 81 Ja^r mot 93 Nej; hvadan beslut fattats i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Punkterna 17--21:

Biföllos.

Punkten 22:

*Angående
boställe för
länsmannen i
Enontekis.*

Utskottet hade hemställt, att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, Riksdagen måtte

a) för beredande af boställe åt länsmannen i Enontekis distrikt ställa till Kongl. Maj:ts förfogande för år 1884 ett extra anslag å 19,300 kronor; och

b) medgifva att för afkomsten af det boställe, som blefve beredt åt länsmannen, något afdrag å lönen icke skulle ega rum.

Efter föredragning af Utskottets hemställan i *mom. a)*, blef samma hemställan bifallen.

I fråga om *mom. b)* yttrade

Herr Danielson: Såsom herrarne finna af Kongl. Maj:ts framställning, är det meningen att den ifrågavarande länsmannen skall sjelf underhålla bostället i laga skick, men, enligt hvad Utskottets förslag utvisar, har detta vilkor icke blifvit intaget i sjelfva klämman. Jag anser därför att *mom. b)* bör i detta afseende något förtydligas.

Äfven förefaller det mig icke vara orimligt, att länsmannen sjelf skall bekosta de syner och besigtningar, som kunna förekomma vid bostället. Såsom Herrarne veta, äro afstånden i Norrbottens län särdeles betydliga, och syner vid bostället kunna påkallas oftare än sådana verkligen erfordras. Häraf kunna föranledas större kostnader, än nödigt är; och för att undvika dylika samt freda statsverket för efterräkningar i detta fall, torde det allt vara skäl, att länsmannen sjelf får bekosta syner och besigtningar. Regleringen af den ifrågavarande länsmannens löneförmåner innefattar i verkligheten ett undantagsförhållande, i det att han derigenom vid han erhåller boställe blifver mera gynnad än andra länsmän, och jag tror därför att det icke är en obillig begäran, att han skall vidkännas ifrågasatta kostnader.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag hos Herr Talmanen yrka att *mom. b)* måtte erhålla följande lydelse:

b) medgifva att för afkomsten af det boställe, som varder beredt åt länsmannen, något afdrag å lönen icke skall ega rum, *men att*

länsmannen är skyldig i laga skick underhålla bostället och bekosta förekommande syner och besigtningar derå.

Jag anhåller om proposition å detta förslag.

*Angående
boställe för
länsmannen i
Enontekis.
(Forts.)*

Herr Bokström: Då ingen af Stats-Utskottets herrar ledamöter begärt ordet för att bemöta den siste talaren, ber jag att med några ord få göra det.

Om det skulle blifva Riksdagens beslut, att länsmannen i Enontekis hade att sjelf bestrida kostnaden för syner å bostället, så kunde följden af en slik bestämelse blifva, att den förmån, man velat bevilja länsmannen i fråga, skulle blifva af noll och intet värde. Det kan nemligen icke bero af länsmannen, om syner å bostället hållas sällan eller ofta, utan skola de hållas å i lag bestämde tider. Jag anser derföre för min del, att Kammaren icke bör fästa afseende vid åtminstone den senare delen af Herr Danielsons yrkande eller den, som afser åläggande för länsmannen att sjelf bestrida synekostnaderna.

Herr Hörnfeldt: Jag tror icke, att det vore farligt att antaga Herr Danielsons förslag, i hvad det afser skyldighet för länsmannen att sjelf underhålla byggnaderna å bostället; men jag tror, att en sådan bestämelse ligger redan uti Stats-Utskottets förslag, der det heter att Riksdagen, *med bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet*, måtte bevilja länsmannen i Enontekis ifrågavarande förmån, ty uti denna Kongl. Maj:ts framställning ingår skyldighet för länsmannen att på egen bekostnad underhålla byggnaderna.

Hvad deremot beträffar skyldigheten att sjelf bekosta syner å bostället, så befarar jag, att ett sådant åliggande skulle blifva ganska kämbart för boställsinnehafvaren. För ekonomiska besigtningar hafva, såsom bekant är, vederbörande ej rätt till ersättning, men i fråga om af- och tillträdessyner kunna kostnaderna blifva ganska stora.

Förslaget innefattar, att länsmannen skulle vara skyldig att betala alla syner, således äfven af- och tillträdessyn; men *hvilken* af länsmännen, den *af-* eller den *tillträdande*, som skall betala, derom finnes här ingenting bestämdt. Det är för öfrigt, såsom jag nyss nämnde, ytterst odiöst för den, som har mer än 30 mil till residensstaden att bekosta de syner, som vore nödvändiga å bostället i Enontekis. Det är så säregna förhållanden med afseende å länsmansbostället i Enontekis, att man icke bör uppställa några svårigheter, utan mycket väl kan bifalla Stats-Utskottets förslag; det är nemligen fara värdt, att man eljest icke kan få någon som vill åtaga sig en sådan befattning.

Herr Danielson: Beträffande den sista anmärkningen, att det icke af mig skulle blifvit bestämdt angifvet, hvilkendera länsmannen, den tillträdande eller den afträdande, som skulle betala kostnaderna för synen, så torde det väl vara af alla här känt, att derom är i lag bestämdt. Huru det tillgår vid sådana syner, veta vi ju således förut. — Hvad vidare angår den invändningen, att det skulle vara så obilligt att begära det länsmannen skulle vidkännas dessa kostnader, så se vi ju att nu beviljade byggnadsbeloppet är ganska högt

Angående
boställe för
länsmanen i
Enontekis.
(Forts.)

och att räntan derpå, huru lågt man än beräknar den, vida öfverskrider de kostnader, som skulle åtgå för syner och besigtningar. Äfven af detta skäl tror jag icke mitt förslag kan synas obilligt. Jag vidhåller derfor fortfarande mitt yrkande.

Grefve Björnstjerna: Af Kongl. Maj:ts förslag framgår alldeles solklart, att den ifrågavarande länsmanen är skyldig sjelf underhålla boställshuset och att här endast är fråga om uppbyggandet deraf. I den delen, som rör underhållsskyldigheten, tyckes Herr Danielsons förslag därför icke vara af behovet påkalladt. Hvad åter synekostnaderna beträffar, är det tydligt, att dessa med afseende å Enontekis afskilda läge från provinsens bebodda trakter skulle blifva så dryga, att länsmanen, om han skulle förklaras skyldig vidkännas dem, skulle bedja Gud bevara sig från en sådan present som den föreslagna bostaden. Långt hellre skulle han då föredraga att stanna qvar i sitt förra kyffe. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag oförändradt.

Herr Ola Andersson: Det är redan förut påpekadt, att frågan om ifrågavarande länsmans skyldighet att underhålla bostället redan finnes i detta Utskottets förslag inlagd, för så vidt det af Riksdagens båda Kamrar bifalles. Kongl. Maj:t har nemligen i sin proposition sagt: "lämpligast syntes vara att, på sätt jemväl Kammarkollegium och Statskontoret hemställt, länsmanen sjelf underhölle bostället, men befriades från afdraget" och Utskottet slutar, såsom Herr Hörnfeldt redan påpekat, "att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må medgifva" etc. Jag tror således, att i den delen äro alla tillägg till Utskottets förslag öfverflödiga. Hvad beträffar frågan om bestridandet af kostnaden för syner å bostället, är den verkliga sådan, att det icke kan vara skäl att Kamrarne därför fatta olika beslut. För min del skall jag visst icke hafva något emot, om en länsman på denna förvisningsort får något större fördelar än andre länsmän. Han bor nemligen långt ofvan polcirkeln och 37 mil norr om Haparanda, i en trakt der befolkningen till största delen utgöres af nomadiserande lappar, och, om honom därför beredes någon fördel framför andra, tror jag att hans ställning det oaktadt icke skall anses så synnerligt afundsvärd.

Dertill kommer att jag icke är rätt säker, huruvida olika beslut Kamrarne emellan i denna fråga skola slitas genom gemensam votering, eller om den skall blifva föremål för sammanjemkning eller måhända helt och hållet falla.

Alla dessa skäl gör att jag föreslår att Kammarne måtte bifalla Stats-Utskottets förslag oförändradt.

I detta yttrande instämde Herr *Hammarberg*.

Friherre Nordenskiöld: Jag skall också be att få lägga ett godt ord för det anslag, hvarom nu är fråga. Jag har för åtskilliga år sedan besökt denna aflägsna bygd och sett under hvilka förhållan-

den länsmanen derstädes då bodde. Det är nu så många år sedan, att åtskilligt kan hafva förändrats sedan dess; men en person, som står mig nära, har under senaste sommar besökt Enontekis, och redan innan denna fråga kom före vid riksdagen, omtalade han för mig, huru ytterst klen den bostad är, som länsmanen för närvarande har derstädes, och hnrusom det vore en nödvändighet, att en person, den der har sin tienstgöring på en så ytterst aflägsen plats, — en verklig förvisningsort — må få det något så när beqvämt inomhus. Nödvändigheten af denna nya bostad tyckes icke heller kunna bestridas, och jag behöfver icke uppehålla mig med skildringen af boställets brister, hvilka äro sådana, att man om sommaren vid häftigare regnväder måste flytta undan sängen för att skydda sig. Hurudant han då skall hafva det om vintern, kan man lätt tänka sig, då man väl knappast någonstädes i Sverige lär hafva strängare vinter än vid Enontekis. Dessa omständigheter tala ju för att anslaget beviljas, och det på så billiga vilkor som möjligt. Dertill kommer också den hårda tienstgöring, som länsmanen har i detta distrikt, hvilket omfattar en längd af 20 mil, en bredd af 10 mil och ett yttinnehåll af öfver en million tunnland. Till på köpet äro vägarne i detta distrikt få till antal och ytterst bristfälliga, och det är svårt att färdas fram der så väl om sommaren som om vintern.

På dessa grunder får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag utan några vidare inskränkingar.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmanen upptagit de olika meningar, som derunder förekommit, tillkännagaf Herr Bokström, det han icke yrkade proposition på det förslag, som af honom blifvit framställt. Herr Danielson anhöll då att, med frånträdande af sitt eget yrkande, få upptaga Herr Bokströms ändringsförslag; hvarefter, och sedan propositioner gifvits i enlighet med de sålunda återstående yrkandena, Kammaren biföll Utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 23—30:

Biföllos.

Punkten 31:

Mom. a):

Utskottet hade föreslagit, att, i enlighet med derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, till godtgörande af kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella utställningen af grufmateriel m. m. i Madrid innevarande år måtte på extra stat för år 1884 anvisas ett belopp af 55,000 kronor.

*Angående
anslag för
utställningen
i Madrid.*

Herr C. A. Larsson yttrade: Inom Utskottet yrkade jag, att det af Kongl. Maj:t begärda anslaget å 55,000 kronor måtte beviljas

Angående
anslag för
utställningen
i Madrid.
(Forts.)

på det sätt, att Riksdagen beviljade dels 30,000 kronor till ersättning för hvad Kongl. Maj:t för ifrågavarande utställning redan förskottsvi utbetalt och dels 25,000 kronor att ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att dermed understödja de utställare, som kunde vilja bevista utställningen och der framvisa sina produkter. Detta anser jag vara mest ändamålsenligt, och derigenom har man också förebbyggt att efteråt få stora efferräkningar, hvilket förut skett mer än en gång, då det varit fråga om dylika utställningar på aflägsna orter.

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Så vidt jag rätt uppfattade den föregående talarens förslag, så innebar det just det samma, som Kongl. Maj:t begärt. Det af Kongl. Maj:t äskade anslaget å 55,000 kronor är just afsedt att bereda enskilda utställare tillfälle att vid utställningen i Madrid exponera sina produkter och derigenom för desamma förskaffa en varaktig marknad i det främmande landet. Det är af intresse för vår industri att allt mer och mer söka utvidga marknaden för dess produkter, och det var äfven detta, som föranledde Kongl. Maj:ts beslut om Sveriges deltagande uti ifrågavarande utställning. Detta beslut fattades redan i Mars månad förlidet år, men då under förutsättning att kostnaderna kunde inskränkas inom ett belopp af 30,000 kronor, som Kongl. Maj:t då hade för afsigt att för ändamålet anvisa af medel, som äro ställda till Kongl. Maj:ts förfogande. Sedermera har emellertid intresset för deltagande i utställningen visat sig så allmänt, att kostnaderna öfverskridit det först beräknade beloppet och anses nu icke kunna beräknas under 55,000 kronor. Detta har gjort, att Kongl. Maj:t funnit sig nödsakad begära Riksdagens medverkan till kostnadernas bestridande; och då detta skett i industriens intresse, är jag förvissad, att Kammaren icke heller skall neka denna sin medverkan.

Herr Nils Petersson: Det tyckes verkligen, som dessa utställningar skulle börja att återkomma väl ofta och föranleda allt för dryga kostnader. För min del tror jag väl, att det kan vara af nytta för industrien, att dylika utställningar anordnas någon gång emellanåt, men att de skola återkomma snart sagdt hvarje år, det betviflar jag kan vara ändamålsenligt i längden. För öfrigt är jag viss, att de utställare, som finna sin fördel vid att infinna sig vid ifrågavarande utställning, sjelfva få vidkännas största delen af kostnaden och icke få mycket med af det nu ifrågasatta anslaget. Det kan väl vara svårt att bedöma, huru stort anslag kan vara för ändamålet behöfligt, men nog synes det belopp, som här begäres, vara väl högt tilltaget. Så t. ex. skulle kommissarien få en ersättning af 12,000 kronor för en tid, om jag minnes rätt, af åtta månader. Detta är ungefär lika mycket som statsråden hos oss hafva i lön, men icke är det väl nödigt att till kommissarie utse en person af så hög rang och som behöfver föra så stor stat, synnerligast då man besinnar, att han skulle få särskild ersättning för resekostnaderna. Om nu man nödvändigt måste bevilja ett anslag för denna utställning — och det lär

väl numera knappt kunna undvikas, då Kongl. Maj:t redan utbetalt en del i förskott — då anser jag att åtminstone någon nedsättning bör ske i det belopp Utskottet föreslagit. Helst skulle jag sett att beloppet kunnat inskränkas till 30,000 kronor, men om så icke kan ske, så förenar jag mig med Herr C. A. Larsson i det af honom framställda yrkande.

*Angående
anslag för
utställningen
i Madrid.
(Forts.)*

Friherre Nordenskiöld: För min del är jag i allmänhet för utställningar. Jag är det därför, att jag har stått temligen nära en mängd grenar af vår industri, och det är ögonskenligt, att utställningarna haft mycket stor nytta med sig äfven der man klagat öfver de kostnader, som de förorsakat. Många industrigrenar, som velat sofva på de gamla anordningarna, hafva genom utställningarna tvungits att ställa sin tillverkning på modern fot för att kunna täfla med denya, som Utskotten frammanat. Det må hafva varit bra för dem sjelfva att slippa detta, men för landet har det varit till stor nytta, och jag är därför öfvertygad, att utställningarna hafva öfver hufvud taget gagnat oss ganska mycket.

Jag är för dem också derföre, att de äro praktiska fredskongresser. När Europas nationer mötas sins emellan och äfven möta nationerna på andra sidan Atlanten i fredlig täflan, komma småningom de fördommar att försvinna, som allt emellanåt väpnat nationerna emot hvarandra och medfört krig.

Men särskildt är jag också för den utställning, som nu är ifråga, nemligen den tillämnade utställningen af grufmateriel m. m. i Madrid. Jag är det efter de samtal jag haft med åtskilliga af våra jernindustriidkare och emedan jag hört uppgifvas, att det nu gäller att i Spanien få en varaktig marknad för en del alster af den svenska jernindustrien. Vi arbeta der under synnerligen gynsamma förhållanden. Under en ganska lång tid torde vi nemligen i Spanien icke få en så farlig konkurrent i England, som vi hafva annorstädes i Europa, hvilket beror på kända politiska förhållanden, för hvilka jag här icke behöfver redogöra, men som helt säkert komma att fortfara ganska länge.

Slutligen har jag ännu en orsak att önska det vårt land må på industriutställningen i Madrid blifva så väl representeradt som möjligt. För närvarande pågå mellan Norden och Spanien underhandlingar angående afslutande af en för oss ganska vigtig och betydelsefull handels- och sjöfartstraktat, och det kan då vara bra att visa, hvilka produkter vi hafva att bjuda på.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag för min del yrka bifall till det begärda anslaget, och vill jag också, med den erfarenhet jag har från de expositioner, jag bevistat, nämna, att kommissarierna vid dessa utställningar äro tvungna att föra ett temligen depensivt lif, hvarföre jag finner det för den svenske kommissarien vid ifrågavarande utställning begärda anslaget icke vara för högt tilltaget.

Herr C. A. Larsson: För att ytterligare klargöra min mening i denna fråga, så vill jag säga, att jag icke vill att vi skola anslå pengar till några dyrbara dekorationer och förnäma kommissarier,

Angående
anslag för
utställningen
i Madrid.
(Forts.)

utan att vi skola befrämja utställningen på det sättet, att de industriidkare, som vilja skicka dit sina varor, få något understöd till bestridande af de dermed förenade kostnader. Icke har landet någon nytta af att kommissarien uppbär 12,000 kronor och ytterligare 10,000 kronor kastas bort på granna dekorationer. Om dessa 22,000 kronor i stället delades ut till 22 utställare med 1,000 kronor till hvar och en, så tror jag att det skulle vara industrien till vida större nytta än hvilken kommissarie som helst. Jag har också talat med åtskilliga jernverks-egare och fabrikanter, och de säga, att dessa expositioner återkomma alltför ofta och kostnaderna blifva allt för betungande för dem, om de icke få något bidrag af staten. Om denne kommissarien ändå hade något att utställa, så kunde han väl vara till någon nytta, men eljest tycker jag att våra diplomatiska agenter kunde ordna dessa saker åt oss, likasom det sker i andra länder. Som sagdt, min mening är, att vi icke skola kasta ut pengar på dyrbara dekorationer, utan att vi må sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att understödja de enskilde utställare, som kunna vilja infinna sig vid expositionen.

Öfverläggningen var slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Angående
anslag för
utställningen
i London.

I mom. b.) hade Utskottet tillstyrkt, att till godtgörande af kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella fiskeriuutställningen i London innevarande år måtte, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, å extra stat för år 1884 anvisas ett belopp af 50,000 kronor.

Med anledning af denna hemställan uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Ljungman: Så glädjande det kan vara att se statsmakterna visa sitt intresse för fiskerinäringens befrämjande, så sorgligt är det att se det ske på det sätt, som man finner af Stats-Utskottets betänkande N:o 10 a. Att bevilja 50,000 kronor till godtgörande af kostnaderna för Sveriges deltagande i den tillämnade fiskeriuutställningen i London och blott 18,600 kronor till näringens befrämjande i öfrigt, visar en missproportion, som är förvånande. I Norge finner man förhållandet vara helt annorlunda. Enligt norsk Fiskeritidende utgjorde nemligen der under budgetsåret 1881—1882 de beviljade anslagen af allmänna medel till fiskerinäringens befrämjande 514,090 kronor, af hvilka 300,557 kronor utgingo direkt ur statskassan, och under budgetsåret 1882—83 belöpte sig dessa anslag till 547,040 kronor, af hvilka 324,600 kronor ur statskassan. Uti sistnämnda belopp ingå 30,000 kronor till utställningen i London. Då man sålunda i Sverige anslår 50,000 till fiskeriuutställningen och 18,600 kronor till fiskeriernas förkofran, så anslår man i Norge af statsmedel blott 30,000 kronor till utställningen men 294,640 kronor till fiskerinäringens direkta befrämjande. Den så i ögonen fallande stora kontrasten mellan de anförda svenska anslagsbeloppen i jämförelse med de norska utjemnas dessutom endast i obetyd-

lig mån, om man äfven vill taga i betraktande de belopp, som inom vårt land under de senaste åren i medeltal årligen offrats åt fiskerinäringen från hushållningssällskapen och uti anslagen till fiskarehamnars byggande. Man skall sålunda kunna tro, att Sveriges fiskerinäring är ofantligt stor, eftersom vi behöfva ett anslag så mycket större än Norges, och man skulle kunna tro detta så mycket hellre som antalet anmälde utställare är ungefär lika eller 151 svenskar och 150 norrmän. Så är emellertid icke förhållandet. I den Kongl. propositionen får man veta, att vår import af fisk högst betydligt öfverstiger exporten. I Norge deremot är förhållandet aldeles motsatt: Norge är ett af de främsta fiskexporterande land, som finnas, och dess import af fiskvaror är i jmförelse med exporten försvinnande liten. Norge har sålunda enligt de senast offentliggjorda statistiska tabellerna under femårsperioden 1876—80 exporterat fiskvaror för ett värde af 40 till 50 millioner kronor om året, medan Sverige till exempel år 1880 importerade fisk för mer än $8\frac{1}{2}$ millioner kronor utöfver hvad dess jmförelsevis blott obetydliga export af fiskvaror inbragte.

Sveriges deltagande i fiskerieställningen skulle befrämja vår export, säger man, och detta anföres äfven såsom ett hufvudskäl för anslaget beviljande i den Kongl. propositionen. Så är emellertid icke förhållandet. Det finnes tvärt om skäl att antaga, att vår export af fiskvaror har kommit till stånd och kan vidare utvecklas, dyrbara utställningar förutan. Sveriges deltagande uti fiskerieställningen i Berlin år 1880 har ej beredt landet någon fördel, motsvarande kostnaderna. Visserligen har vår sedan längre tid tillbaka än 1880 fortgående export ej blott af färsk fisk utan äfven af saltad sill något ökats sedan den tiden, men vi hafva ingalunda nämnda utställning att direkt tacka därför. Detta resultat har åstadkommit af helt andra orsaker. Tvärt om har jag hört klagomål öfver, att det sätt, på hvilket vårt deltagande i Berlinutställningen sköttes, ej oväsentligt skadat särskildt vår export af fiskkonserver.

Hvad beträffar påståendet att Sverige under deltagandet uti ifrågavarande utställning skulle kunna förvärfva sig marknad i London för sina fiskvaror, så bestrider jag icke att detta genom vidtagande af därför nödiga åtgärder är möjligt; men jag vet för visso att denna lägenhet står oss lika väl till buds, vare sig vi deltaga i utställningen eller icke. Den stora londonska fiskmarknaden å Billingsgate och Smithfield står oss alltid öppen, och när helst vi der uppträda med *färsk* fisk, så kunna vi hoppas få efter beskaffenheten betaldt därför. Hvad vi skulle kunna helt särskildt vinna för vår fiskerinäring genom att uppträda på denna dyrbara exposition, är mig således nära nog omöjligt att inse. Nej, vilja vi upphjelpa vår fiskerinäring, så måste vi först lära oss inse den verkliga betydelsen af de utmärkelser, utställningarna fört med sig, och bringas till att erkänna, att det ej står rätt väl till med denna närings utöfvande inom vårt land, vi måste hafva klart för oss våra brister och sedan för deras afhjelpande följa Norges föredöme. Der har i år förelagts Stortinget en Kongl. proposition om beviljandet af ett anslag på 12,000 kronor till understöd åt fiskeriidkare för att sätta dem i stånd att resa ut till utlandets fiskerier och der praktiskt lära sig de bästa sätten för fiskens fångande

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)

och beredande till handelsvara. I Sverige anser man det vara nog att skicka en utställningskommisarie med biträden till London för att sätta upp på expositionen mellan granna dekorationer en möjligast stor samling fiskredskap och beredda fiskvaror. Från Norge har man deremot utsändt till utställningarne sakkunnige personer, som på ett synnerligen utmärkt sätt vinnlagt sig om, att hemlandet måtte kunna skörda gagn af utställningarne. Dessa personer hafva efter hemkomsten afgifvit praktiskt affattade berättelser, som sedan på offentlig bekostnad tryckts och spridts bland näringsidkarne. Man eftersträfvade der icke blott att vinna pris och att den egna näringen lofordas i korrespondensartiklar till tidningarne i hemlandet, utan man söker framför allt att inhemta noggrann kännedom om näringens tillstånd i de land, der den står högt.

Att norska Stortinget enhälligt beviljade 30,000 kronor till Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme för bekostandet af Norges deltagande uti fiskerieställningen uti London, hade sin grund dels uti det välförtjenta höga anseende, detta sällskap åtnjuter, dels uti det obestriddigen norska fiskerinäringens förkofran såsom hufvudsyfte afseende sätt, på hvilket särskildt vid fiskerieställningarne åren 1876, 1878 och 1880 Norges intressen tillgodosågos.

Jag kan icke förstå, hvarföre Sverige på sitt deltagande uti Londonutställningen skall uppoffra så synnerligt mycket mer än Norge, då vår näring är så obetydlig emot Norges och antalet utställare är lika — om det ej är därför att vi, såsom det sagts, vid denna utställning skola uppträda äfven för andra syften än fiskerinäringens befrämjande. Det lär nemligen vara meningen att der utställa vetenskapliga samlingar, tillhöriga staten. Detta synes till och med vara hufvudsyftet. Intet annat land handlar på det viset, och hvarken Frankrike, Tyskland eller England exponerar på detta sätt sina samlingar af nämnda slag. Hvad skall väl Sverige och särskildt fiskerinäringen kunna skörda af denna utställning? Åtlöje torde blifva enda resultatet af densamma.

Ser man på de å 38 sidan i betänkandet upptagna särskilda utgiftsposterna, så synes det mig ganska märkvärdigt att man, fastän man redan emottagit omkring 3,000 särskilda anmälningar från 151 utställare, dock skall behöfva köpa upp utställningsföremål för det betydliga beloppet af 5,000 kronor. Vidare har man upptagit 10,000 kronor för utställningens ordnande och dekorerande, 10,000 kronor såsom frakt- och transportkostnader och 15,000 kronor till arfvoden. Dessa siffror tala tillräckligt för sig sjelfva.

Jag anser mig hafva anfört tillräckliga skäl för afslag å hela framställningen. Då emellertid vår regering redan afgifvit löfte om vårt deltagande i denna utställning och redan gjort utgifter härför, vill jag för min del endast yrka att beloppet nedsättes till 25,000 kronor, hvilken summa enligt erfarenheten från föregående utställningar tydligen är fullt tillräcklig för att Sverige skall kunna representeras på ett anständigt och värdigt sätt å den förestående internationella utställningen i London.

Herr Aug. Peterson: Då denna fråga behandlades inom Stats-Utskottet, debatterades densamma der mycket lifligt. Man sökte nemligen att göra klart för sig, huruvida utställningen vore förtjent af så stort anslag som [det ifrågasatta, eller om detsamma kunde nedsättas. Inom Utskottet fans emellertid icke närvarande någon ledamot, hvilken kunde lemna så viktiga upplysningar i saken som dem, hvilka den siste talaren i dag meddelat. I annat fall hade möjligen någon nedsättning blifvit tillstyrkt af Stats-Utskottet, enär man verkligen tyckte sig finna att åtskilliga af utgiftsposterna i det begräda anslaget, såsom till dekorationer, arfvoden, transporter m. m., vore väl högt tilltagna och borde kunna minskas. Då likväl icke någon inom Utskottet kunde föreslå något lämpligt belopp, till hvilket nedsättningen borde bestämmas, stannade man inom Utskottet vid det beslut, som nu föreligger. Man ansåg också inom Utskottet, på tal om de län, som företrädesvis skulle få fördel af denna utställning, att detta skulle just vara Bohuslän; men då representanten för nämnda län nu förklarar så icke vara förhållandet, utan att länet icke skulle hafva större fördel af utställningen än de öfriga länen i riket, så och då nämnde talare yrkat nedsättning i anslagsbeloppet, och för detta sitt yrkande anfört goda skäl, har jag för min del ingenting emot hans förslag, utan förenar mig med honom i hans yrkande.

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Då den förste talaren kategoriskt förklarade, att Sverige icke haft någon fördel af den fiskerieställning, som varit eller skulle komma att få någon sådan af den som stundar, så har han derföre icke förebragt några skäl. Det är naturligt att, innan jag för Konungens föredrog ärendet om Sveriges deltagande i förevarande utställning, den första fråga jag gjorde mig sjelf var den, om detta deltagande skulle vara till praktiskt gagn för vår fiskerinäring och om Sverige haft någon verklig nytta af den sista utställningen i Berlin. Denna fråga fick jag besvarad derigenom, att från idkare af ifrågasvarande näring och från fiskhandlarne inom särskilda delar af landet och synnerligast från Vermland inkommit uppgifter om de direkta fördelar, de haft af Sveriges deltagande i utställningen i Berlin, hvarigenom för dem bereds tillfälle att till utlandet försälja färsk fisk till betydligt högre pris än förut och hvarigenom också prisen på platsen stigit och fiskerinäringen kunde med större fördel bedrivas. När sådana uppgifter af näringsidkarne sjelfva lemnats, så är det ganska naturligt att antaga, att den sista utställningen varit till gagn för hela landet och att deltagandet i den förestående utställningen i London bör medföra ännu lyckligare resultat, då, såsom den siste talaren nämnde, den engelska marknaden företrädesvis skulle lämpa sig såsom afsättningsort för våra produkter. Den ärade talaren har sjelf helt nyligen på ett sammanträde af en förening här i staden enligt referat i tidningarne framhållit såsom en förtjenst af styrelsen i England att densamma beredt ökadt tillfälle till afsättning af fiskerinäringens produkter, och att det just varit detta förhållande, som gifvit sådan fart åt denna näring, särskildt i Skotland. Men det är ju just

Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)

på samma väg som hos oss regeringen sökt bereda afsättning för *vår* fiskerinäringens produkter. Detta har varit målet för vårt deltagande i föregående utställningar och särskildt har det ansetts af vigt att Sverige finge i förevarande utställning taga del, hvarför ock Kongl. Maj:t derom fattat beslut.

Hvad de olika kostnadsbeloppen beträffar, hafva desamma icke varit underställda Kongl. Maj:ts pröfning och fastställelse, de utgöra endast den förslagsberäkning, hvarpå Landtbruksakademien grundat sitt af Kongl. Maj:t gillade förslag om anvisande af 50,000 kronor. Kammaren behagade påminna sig att vid expositionen i Berlin blef tillfälle beredt för fiskerinäringens idkare att besöka expositionen och der taga del af hvad som kunde vara förtjent af uppmärksamhet. Detta tillfälle begagnades också ganska flitigt och jag vill hoppas, att detsamma äfven blifvit till gagn, särskildt för fiskerinäringen i den ort, som den förste talaren representerar. Sverige kommer naturligtvis i alla händelser att deltaga i utställningen — Kongl. Maj:t har beslutat det — och vill icke Riksdagen anvisa nödiga medel, hvilket står i Riksdagens makt att underlåta, måste medel på annat sätt anskaffas. Kongl. Maj:t har emellertid fattat sitt beslut under den vissa förutsättningen, att det skulle vara till gagn för landet och dess näringar, och under förhoppning att Riksdagen skulle sjelf erkänna det och lemna nödiga medel för ändamålet.

Herr Ljungman: Hvad mot mitt förra anförande yttrats från statsrådsbänken är ganska lätt att bemöta. Den ökade exporten från Vermland af färsk fisk var mig ingalunda obekant, och jag antydde också i mitt förra anförande att exporten af färsk fisk ökats under de senare åren, men jag påstår också, att man icke härför haft att direkt tacka fiskerexpositionerna såsom sådana. Deraf att ansträngningar för vinnande af export af en vara ske samtidigt med en fiskerexposition, kan man ej sluta till att expositionen är orsaken till den af dessa ansträngningar följande ökade exporten. Jag vill i stället framhålla, att man när som helst kan på de stora fiskmarknaderna i Berlin, London och öfriga större städer i Europa göra sin vara gällande, om blott varan är god, och att, särskildt, när det gäller London, ett försök att uppträda med färsk fisk under en exposition innefattar större risk, än vid andra tillfällen vore fallet. Någon svårighet att i London afsätta färsk fisk förefinnes alls icke, ty det är känt att en god vara alltid der har afsättning, utan svårigheten ligger deri, att fisken måste uti ett fint och tillfredsställande skick presenteras å fiskmarknaden. Misslyckas första försöket, hvilket kan vara antagligt nog, så är ett sådant misslyckadt försök mycket värre, om det sker under en exposition än eljest, då det ej märkes så mycket.

Såsom af tidningarne synes, har jag i ett föredrag, som jag nyligen hållit, omnämnt, att den storbritanniska regeringen befrämjat skotska fiskerinäringen genom att uppmuntra afsättningen. Det förhåller sig äfven så. I början af innevarande århundrade var värdet af Skotlands fisken knappt så stort som värdet af Sveriges, men af den berättelse angående handel och sjöfart under år 1881, som i

Kammaren utdelats, finna Herrarne att värdet af Skotlands fisken under år 1880 uppskattades till 6,849,000 £ Sterling eller i svenskt mynt 123,300,000 kronor. Men ett sådant lysande resultat är icke vunnet genom fiskerieställningar och icke heller genom åtgärder af samma slag, som Sveriges regering vidtagit i syfte att förkofra fiskerinäringen, utau genom åtgärder, som stå i den allra starkaste kontrast mot det system för fiskerinäringens befrämjande, som följes af svenska regeringen.

Jag vidhåller mitt yrkande om anslagets nedsättande till 25,000 kronor.

Friherre Nordenskiöld: Jag beklagar på det allra högsta, att i en fråga sådan som denna en så erfaren och så sakkunnig man som den värde representanten från Bohuslän kunnat uppträda med ett föredrag stridande så direkt mot de lärdomar han bör hafva inhemtat och mot det hvad man af honom haft skäl att vänta. Orsaken härtill torde böra sökas i den, man kan nästan säga dogmatiska, strid, som nu pågår mellan representanterna för de olika sätten att fånga fisk i hafvet. Likaså många personer som särskildt egnat sig åt studiet af dessa frågor, lika många olika meningar hafva vi, hvars representanter på det häftigaste anfälla och fördöma hvarandra. En liten genklang af detta fördömande torde vi i dag hafva hört, och derpå beror också den ensidighet, hvartill, efter mitt förmenande, den siste talaren gjorde sig skyldig.

Han talade först om det norska fisket, hvilket han jämförde med det svenska. Men huru är en sådan jämförelse möjlig? Vårt fiske spelar ju en ojämförligt underordnad roll i vårt näringslif, medan i Norge fisket är landets hufvudnäring. Norge omges ju öfverallt af ett fiskrikt haf, hvaremot hafvet längs en stor del af våra kuster är föga fiskrikt — det är nemligen känt, att fisket i Östersjön minskats i oroväckande grad. Den jämförelse, han vidare gjorde mellan det anslag Norge gifvit till fiskerieställningen och hvad här föreslagits, är också oriktig, därför att i Norge drifves fisket af stora bolag, hvilka representera mycket stora ortintressen och hafva stora förbindelser med utländska hus i alla trakter af Europa. Dessa bolag anordna sjelfva sina utställningsföremål. Så är icke förhållandet hos oss, der jämförelsevis få personer finnas som drifva fiskeriaffär i stor skala, och i hvilkas intresse det således ligger att göra direkta uppoffringar för att kunna uppträda på ett storartadt och värdigt sätt vid fiskerieställningen i London.

Vidare är afståndet från Norge till London betydligt kortare än från Sverige, hvarjemte transporten från Norge tvärs öfver Nordsjön, dervid nästan all landtransport undvikes, är lättare än från svenska kusten, och det framför allt från kusten af Östersjön.

I ett hänseende instämmer jag fullkomligt med representanten för Bohuslän, nemligen deri att första steget att förbättra vår fiskerinäring består i att lära sig inse dess brister. Men jag frågar billigt: hvar kan man lära sig detta bättre än på en exposition, der man visserligen sjelf utställer det bästa man har och därför möjligen

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

kan erhålla en medalj, men der man äfven är i tillfälle att se det bästa, som andra nationer hafva och att vid jmförelse mellan dessa andra nationers produkter och sina egna inse de brister, som vidlåda vår egen näring. Ett sådant resultat har helt säkert expositionen i Berlin åstadkommit. Äfven jag har talat med åtskilliga personer, som haft att göra med denna utställning, och de hafva sagt, att den gifvit direkt anledning till åtskilliga förbättringar i sättet att konservera fisken och försälja den på den utländska marknaden. Dessutom torde utställningen i Berlin hafva gifvit närmaste anledningen till det så mycket omtvistade drifgarnsfisket, om hvilket Herrarne veta att åsigterna varit och kanske fortfarande äro mycket delade. I afseende å drifgarnsfisket vill jag här åberopa ett intyg, skrifvet direkte af en fiskare och vid hvars språk derföre vidlåder en och annan brist. Det lyder ordagrant som följer: "Undertecknad som förer båten "Odins Signe" har bedrifvit garnfiske på Bohuslänska kusten, och får jag härmed ingifva eu sannfärdig berättelse om min fångst under tiden från den 3 December 1882 till den 10 Januarii 1883 till ett värde af kronor 1880 (säger adertonhundraåttio) kronor. Som jag sjelf är egare af Wad, så likvisst tillstyrker jag att garnfisket är större vinstgifvande affär än Wadfisket, derigenom det förra fisket behöfver jag 3 man endast till emot de senare från 10 till 18 man." Om det nu verkligen skulle hända, att drifgarnsfisket blefve ett vinstgifvande sätt att bedrifva fisket, så har kanske den närmaste anledningen till dess införande på vestkusten varit expositionen i Berlin. Äfven i andra afseenden torde åtskilligt gagneligt kunna anföras, som expositionen i Berlin haft med sig. Särskildt vill jag nämna, att utställningen var besökt af en stor mängd fiskare — jag har hört uppgifvas 50 å 60 från olika trakter af landet, hvilka blifvit utsedda af hushållnings-sällskapen.

Hvad beträffar utställande af vetenskapliga samlingar vid expositionerna, så vore det kanske önskvärdt, att vid en sådan exposition som den nu stundande, hvilken har ett rent praktiskt mål, något sådant ej skulle ifrågakomma; men derom kunna vi sjelfva ingenting bestämma. Det beror på den plan, som är uppgjord i London för fiskeritställningen och från den kunna väl icke vi ensamma afvika, utan måste väl rätta oss efter densamma. Och då vi skola exponera vetenskapliga samlingar, d. v. s. sådana som hafva någon direkt betydelse för fiskerinäringen, så skola vi väl hjuda till att göra denna utställning så bra som möjligt. Det är för öfrigt ej fråga om att från våra muséer skicka sådana föremål, som kunna taga skada eller som ej kunna lätt undvaras, men väl att af dupletter söka ut hvad som kan lämpa sig för utställningen, ty om man en gång uppträder vid en exposition, så skall man väl ställa så till, att man gör det med heder. För resten tynger expositionen af vetenskapliga samlingar tro- ligen ytterst litet den budget, som här är uppförd i Stats-Utskottets utlåtande. Åtminstone i de två hithörande fall, som jag känner till, är det enskilda personer, som bekosta denna del af utställningen och derför offra ganska betydliga summor. För min del tror jag, att denna storartade fiskerexposition, som anordnas i London. kommer

att blifva till stort gagn för vår fiskerinäring, likasom jag tror att denna näringsgren behöfver ryckas upp. Förr fiskades mycket på våra kuster, och tillgången på fisk var så riklig, att förlusten icke behöfde med konstlade medel ersättas, genom fiskodling eller dylikt. Nu är det emellertid annorlunda. Hvar och en, som bebor Östersjöns kuster, vet, huru mycket fisket der har minskats och huru viktigt det vore att der få det i samma goda stånd som i forna dagar. Detta är heller icke omöjligt. Fältet der fisken hemtar sin näring finnes nemligen qvar oförändradt. Det gäller endast att ställa så till, att den icke fångas på ett alltför förödande sätt och att förlusten ersättes, der så är behöfvidt, genom fiskodling. Vidare vet hvar och en, som bor vid kusten, för huru billigt pris fiskaren måste sälja sin fisk, när han fått en större mängd på en gång. Det är därför en sak af stor vikt att lära fiskaren att konservera fisken, så att han kan betinga sig ett skäligt pris för densamma. På detta fält hafva vi oändligt mycket att lära oss vid expositionerna. Jag tror därför att Kongl. Maj:ts förslag är välbetänkt. Jag får tacka Stats-Utskottets ledamöter för det sätt, hvarpå de behandlat förslaget, och tillstyrka bifall till detsamma.

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Herr Wieselgren: Det är icke min mening att nu yttra mig i sak, ty i den vill jag icke tillerkänna mig vidare insigt; jag vill endast fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som kanske icke bör lemnas fullkomligt obeaktadt. Då den förste ärade talaren uppträdde, hade man kanske litet hvar den åsigten, att hans ställning var ytterligt svag, ty trots all den värde talarens speciella fackinsigter, stod han dock såsom blott en enskild representant och hade mot sig tvenne så vägande myndigheter som Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet. Men under diskussionens lopp hafva ganska märkvärdiga afslöjanden gjorts, först från Stats-Utskottets sida. Den ärade ledamot af Kammaren, som talade å Utskottets vägnar, yttrade nemligen — kanske något för mycket oförbehållsamt — att Stats-Utskottet i saken ingenting förstått, och *derför* hade Stats-Utskottet ansett bäst att hålla sig till hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Det var ju ock en ganska god position anslagets försvarare hade, när de kunde trygga sig till Kongl. Maj:t såsom auktoritet. Men hvad hände? En liten stund senare uppträdde Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, hvilken föredragit saken inför Kongl. Maj:t och underrättade Kammaren om, att Kongl. Maj:t *icke* *pröfvat* anslagsbeloppet. Då var också den auktoriteten sin kos! Men den ärade Chefen för Civildepartementet upplyste samtidigt, att Kongl. Maj:t icke *pröfvat* beloppet på *den* grund, att Kongl. Maj:t tryggt sig vid hvad Landtbruksakademiens förvaltningskomité i saken yttrat. Nå väl, äfven denna "myndighet" bör ju anses för en auktoritet, och saken borde därför från den synpunkten sedd icke vara alldeles förlorad ännu. Men går man till Stats-Utskottets utlåtande i frågan, så angifver detta, att Landtbruksakademiens Förvaltningskomité sannolikt tagit lika litet notis om förslaget som Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet, och att nämnda komité tryggt sig vid hvad Professor Smitt föreslagit, — ehuru den till hans kalkyl lagt ytterligare

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

5,000 kronor, — förmodligen i den öfvertygelsen, att Professoren Smitt ändå i sjelfva verket icke räknat rätt. Huru står nu saken? Så vidt jag inser så, att vi ega välja emellan de båda sist och ensamt återstående auktoriteterna, Professoren Smitt och den ärade representanten på bohusbänken. Har man nu ej klart för sig hvem af dem som bör väga mest, är man verkligen i ett ganska betänkligt läge, ty den som, såsom jag redan i början yttrade, icke har någon sakinsigt, kan naturligtvis icke heller stadga sin mening på grund af egna beräkningar.

Det är således en ganska brydsam belägenhet, hvori icke blott jag, utan helt säkert ett stort antal af Kammarens öfriga ledamöter på detta vis "utan vår förskyllan eller värdighet" kommit. Såsom folkrepresentant vågar jag dock i all ödmjukhet framställa den bönen, att, när regeringen för representationen framlägger förslag om anslag, man då måtte antingen gå tillväga med litet mera noggrannhet än här varit fallet, eller också icke vara fullt så öppenhjertlig, som man i denna fråga varit; ty huru försvåras icke representantens ställning, då alla de auktoriteter, vid hvilka han velat trygga sig, undanryckas honom och han finner sig utan vägledning i saker, der han anser sig sjelf föga eller intet förstå!

Herr Ljungman: Mot Friherre Nordenskiölds yttrande skall jag bedja att i korthet få göra några anmärkingar. Han tog sin tillflykt till att säga, att mitt uppträdande här vore motiveradt af rent personliga skäl, att jag af en dogmstrid med och af ovänskap mot Professor Smitt yrkat nedsättning uti ifrågavarande anslag, samt därför att jag icke vore vän af drifgarmsfisket. Jag hvarken är eller har någonsin varit en ovän af drifgarmsfisket, och mitt yttrande gick ut på, att, om man vill, att de svenske fiskarena skola för sin näringsutöfning hemta lärdomar af utlandets fisken, får man efter norskt föredöme skaffa dem anställning på engelska, holländska och amerikanska fartyg, der de bäst få lära sig näringen, samt skicka ut våre fiskberedare till salterierna och rökerierna i utlandet och der låta dem lära sig de bästa metoderna att bereda fisken till god handelsvara. På det sättet hoppas jag, att man skulle kunna få i Sverige infördt bättre sätt både att fånga fisken och att tillgodogöra sig densamma. Om man deremot vinner något genom anslag till en person, som å regeringens vägnar uppträder bland fiskarena i skärgården och af allmänna medel utdelar gåfvor och belöningar till höger och venster åt de fiskare, han hufvudsakligen af personliga skäl finner för godt, lemnar jag derhän.

Man har här åberopat sig på ett föredrag, som jag för någon tid sedan höll. Deri anförde jag bland annat, att man fordom i Skotland offrat det ena hundrausentalet pund sterling efter det andra för att med konstlade medel framkalla en då för den högsta i sitt slag hållen näringsform, oaktadt de ekonomiska förutsättningarna för dess trefnad och tillvaro felades, och att härom yttrats af de berömde nationalekonomerna Smith och M'Culloch att man fiskade för att fånga statsanslag och icke för att fånga fisk. Detta är just samma sats, som jag tillämpade med hänsyn till det alldeles för tidigt

ifrågasatta bohuslänska drifgarnsfisket *i stort* efter sill, och det var sålunda icke alls af några personliga skäl, jag yrkade en nedsättning i anslaget till en utställning, som alls intet har att beställa med nämnda drifgarnsfiske. Vill man verkligen draga försorg om att våra fiskare skola få lära sig något i sitt yrke, skall jag vara den förste att rösta för anslags beviljande för dylikt ändamål, men må man icke inbilla sig, att en högre kännedom i fiskebedriftens utöfning vinnes genom att skicka ut ett fåtal fiskare till en utställning, der de blott helt hastigt få se en massa redskap eller fiskvaror hopade uti ofantliga massor. Hvad de bohuslänska fiskare, som sändes till utställningen i Berlin, der fingo inhemta rörande fiskerinäringen, var icke värdt tio öre.

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Hederstierna: Man har på ett mycket fyndigt sätt begagnat sig af ett uttryck, som jag fälde förra gången jag hade ordet. Då jag sade att Kongl. Maj:t icke granskat detaljerna af förslaget, afsåg jag icke dermed att Kongl. Maj:t icke skulle hafva granskat det behof, som här skulle tillfredsställas och för hvilket han af Riksdagen äskat medel, utan endast att Kongl. Maj:t icke fastställt de särskilda summor, som här relaterats. Kongl. Maj:t har således icke föreskrifvit, att dessa medel skola begagnas på det eller det sättet, men väl granskat behofvet i sin helhet.

Här har af en representant från Bohuslän uttalats ett klander mot regeringen för det sätt, hvarpå hon sökt understödja vår fiskerinäring, hvilket jag icke kan låta passera oanmärkt, ehuru väl det icke har något egentligt inflytande på den sak, som nu är föremål för Kammarens öfverläggning. Hvad är det som regeringen sökt åstadkomma? Då erfarenheten visat att kustfisket i Östersjön under de senare åren blifvit allt mindre och mindre lönande, har man först vid Gotland och sedermera äfven i Bottniska viken börjat öfvergå till djupfisket, hvilket företrädesvis sker med drifgarn. Detta fiske har särskildt vid Gotland, såsom en af Gotlandsrepresentanterna inom denna Kammare äfven vitsordat, visat sig lönande; och den gotländske fiskaren har allt mer börjat egna sig deråt. Vår södra kustbefolkning hemtar stora inkomster från drifgarnsfisket, och äfven i Sundet idkas sådant fiske med fördel. När så är förhållandet, kan man med skäl fråga sig: hvarför kan icke med samma fördel fiske på samma sätt bedrivas i Kattegat? Det är känt och erkänt och senast under förliden höst visadt, att sillen der förekommer i ymnigt mått. Det uppgafs att, då sillen under Oktober—November icke lät sig fångas i fjordarne genom vadfiske, fans den i stora massor utanför skären. Hvad vore då naturligare än att fånga den med de redskap, som stode till buds; och dertill har drifgarn visat sig särdeles lämpligt. Nu har Kongl. Maj:t sökt underlätta bemödandet att fånga fisken i sjön, då den icke låter fånga sig i fjordarne. Att deri ligger något klandervärdt, kan jag icke finna. Åtminstone har regeringens afsigt endast varit att bereda fiskerinäringen en fördel, och jag är öfvertygad om, att då man omsider kommit till insigt om att djupfisket med fördel kan bedrivas i Kattegat, så skall man ångra att man låtit en

Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)

lång tid gå förlorad och med förvåning se tillbaka på det motstånd, som mot försöken varit rådande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Den ärade representanten på göteborgsbänken började sitt anförande med att säga, att den förste talarens ställning vore temligen svag, då han hade mot sig två så vägande auktoriteter som Regeringen och Stats-Utskottet; och förmodligen var det därför som Herr Wieselgren ville skänka honom *sitt* vägande understöd. Han tillade dock omedelbart derefter, att han fränkände sig sjelf all sakinsigt. Jag torde därför icke behöfva blygas för att äfven göra en sådan bekännelse. Men man må hafva sakkunskap eller icke, man må afslå det begärda anslaget eller icke, så anser jag, att man i alla fall bör vara rättvis. Jag tror därför, att denna fråga bör med all grannlagenhet behandlas. Jag ber att få erinra derom, att det var först den 28 April och den 19 Maj sistlidet år som regeringen emottog inbjudningen till deltagande i den tillämnade fiskerietställningen i London och regeringen kunde naturligtvis icke genast gå in till Riksdagen med begäran om anslag, utan måste först höra vederbörande myndigheter för att förbereda ärendet. Hade regeringen i stället lagt saken helt och hållet å sido, så hade man haft en berättigad orsak till klander, och jag är nästan viss om att vare sig regeringen kastat in frågan oförberedd i fjor eller lagt ned den, skulle Riksdagens ledamöter, representanten från Göteborg inberäknad, hafva funnit ett sådant handlingssätt klandervärdt. Regeringen har i sådana ärenden icke annat att göra än att vända sig till de sakkunniga myndigheter som finnas. I förevarande fall var det landtbruksakademien, hvars yttrande infordrades. Landtbruksakademien yttrade, — såsom jag för min del finner ganska märkligt, då landtbruksakademien för några år sedan i fråga om en mejerietställning, som då hölls i London, icke ansåg nödigt att begära, det regeringen skulle hos Riksdagen göra anspråk på anslag för Sveriges deltagande i densamma — att "en internationel fiskerietställning i London otvivelaktigt torde vara en af världens förnämsta och för Skandinavien viktigaste, lärarikaste och för framtiden mest fruktbringande". Jag kan icke neka till, att jag anser detta uttalande ganska märkligt i jemförelse med Landtbruksakademiens tillvägagående vid nyss af mig antydda tillfälle. Men sedan regeringen emottagit detta Landtbruksakademiens utlåtande, ansåg regeringen sig böra utanordna ett mindre belopp, på det att saken icke helt och hållet skulle förfalla, samt göra framställning till Riksdagen om det öfriga.

Jag instämmer till fullo i hvad en ärad talare yttrade rörande den förra af nu ifrågavarande expositioner och att det vore önskligt, att vi finge vara något mera i fred för dessa allt för ofta påkommande utställningar, än nu är fallet. Säkerligen anser mängen, i likhet med mig, detta önskvärdt, men när framställning om Sveriges deltagande i en dylik exposition framställes, står man i den belägenhet, att det icke alltid är så lätt att undandra sig att deltaga deri, och jag föreställer mig, att sådan äfven varit regeringens uppfattning i förevarande fall. Jag har velat anmärka detta och skall nu

endast yttra några ord angående sjelfva anslagsbeloppet. Frågan är nemligen huruvida för ändamålet behöfves ett så stort anslag som regeringen begärt, och jag har i Stats-Utskottet påyrkat en nedsättning deri till 25,000 kronor. I regel anser jag visserligen, att, när Sverige skall deltaga i en exposition, landet bör uppträda på ett sådant sätt, att det icke onödigtvis ställes i skuggan af andra deltagande stater, men jag anser denna sats i vida högre grad gälla utställningen i Madrid, till hvilken vi nyss beviljat anslag, än den ifrågavarande fiskeriuutställningen, der vi mera torde uppträda för att lära än för att visa något. Jag kan naturligtvis såsom icke sakkunnig icke anföra sådana skäl för min mening, som en föregående talare framställt, men jag har af diskussionen blifvit ytterligare stärkt i den uppfattning, jag i Utskottet förfäktat, att Sverige icke bör för denna sak uppoffra ett så stort anslag, som här är begärtdt. Då jag säger detta, har jag likväl velat på samma gång göra rättvisa åt de åtgärder, som från regeringens sida vidtagits. Jag anhåller för min del väl att anslag beviljas för ifrågavarande ändamål, men att beloppet nedsättes på sätt den förste talaren föreslagit eller till 25,000 kronor.

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Herr Nils Olsson: Efter de många anföranden, som hittills hållits i denna sak, skall jag endast yttra några få ord.

Det är, såsom jag tror, en allmänt erkänd sanning, att dessa ofta återkommande expositioner försaka så stora uppoffringar och utgifter för statsverket, att mången redan hunnit ledsna derpå. Men hvad nu särskildt beträffar den förevarande frågan om anslag för Sveriges deltagande i internationella fiskeriuutställningen i London, så förefaller det mig besynnerligt, att man blott vill pruta ned detta anslag och yrkar på beviljande af ett mindre belopp, då den, för så vidt jag vet, ende fackman, som finnes inom Kammaren, påstått, att dylika utställningar för Sverige icke hafva den ringaste betydelse, samt att den senaste fiskeriuutställningen i Berlin var oss till intet gagn. Det synes mig vara klokare, att man då i stället yrkat rent afslag på hela anslaget. Friherre Nordenskiöld nämnde att vår fiskerinäring vore så ojemförligt mycket mindre än Norges, och vid sådant förhållande vore väl naturligast, att Sverige bidroge med mindre anslag för denna exposition än Norge; men här är dock ifrågasatt att Sverige skulle bidra med långt större anslag än Norge.

Då, såsom jag redan nämnt, den, såvidt jag vet, ende fackmannen här i Kammaren påstått, att dessa utställningar icke medföra ringaste nytta för vårt land, och då vi litet hvar redan hunnit ledsna på dessa utställningar, vågar jag tillåta mig att yrka rent afslag på Utskottets föreliggande framställning.

Herr Wieselgren: Jag skall endast be, att emot Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet få anmärka, att mitt förra yttrande angick icke saken, utan endast det begärda anslagsbeloppet. Jag tillåter mig derjemte att, gentemot den siste talaren påminna, att på sätt vi finna af Stats-Utskottets föreliggande utlåtande, Kongl. Maj:t för utställningen i London redan förskottsvis utbetalt femtusen

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

kronor, och vid sådant förhållande får man väl antaga, att Kongl. Maj:t, såsom man säger, också redan gifvit på hand, att Sverige skall deltaga uti ifrågavarande utställning. Det lär väl då icke vara med landets värdighet förenligt, att Riksdagen afslår hela det ifrågasatta bidraget.

Till den ärade representanten på skånebanken vill jag jemväl rigta ett par ord; — de skola icke innebära den minsta ohöflighet. Jag tillåter mig endast lyckönska den förste talaren i ämnet, att han i sitt slutliga yrkande vunnit understöd af den aktade skånerepresentanten. Jag är nemligen alldeles viss, att liksom det understöd, jag lemnat honom, måste ega mycket litet värde, så skall deremot det understöd, han fått af den ärade representanten på skånebanken, visa sig fullt uppväga både Kongl. Maj:t, Stats-Utskottet, Landtbruksakademien, dess förvaltningskomité och Professoren Smitt.

Herr Danielson: Jag vill blott nämna ett par ord. På samma gång jag förklarar, att jag gerna instämmer i det af Herr Ljungman framställda yrkande, ber jag att få anmärka, att det från statsrådsbanken yttrades, att, äfven om Riksdagen nedsatte ifrågavarande anslag under hvad Kongl. Maj:t begärt, Kongl. Maj:t skulle hafva i sin makt att anskaffa de erforderliga medlen från annat håll. Det synes mig nemligen vara ett tillvägagående, egnadt att framkalla bekymmer, att Kongl. Maj:t, ehuru Riksdagen afslagit ett begärdt anslag, likvisst ser sig kunna bereda medel på annat sätt. Äfven om Herr Ljungmans yrkande bifalles, hoppas jag, att Riksdagen i detta fall icke skall behöfva emotse några efterräkningar, utöfver hvad Riksdagen nu kan bevilja; ehuru det har förr gifvits exempel uppå, att Kongl. Maj:t kommit med efterräkningar för samma sak, som nu föreliggande, eller efter afslutade utställningar. Af Utskottets föreliggande utlåtande ser man, att fraktkostnader upptagits till 10,000 kronor. Mig förefaller att för detta belopp minst en skeppslast fiskredskap kan härför fraktas till London. Är åter meningen äfven den att man jemte fiskredskap skall dit öfverföra en mängd här i landet befintliga samlingar, som äro förvarade i glasburkar och dylikt, kan jag förstå att frakten skall blifva dyr. Men hvartill skall väl det tjena? Det var emellertid angenämt att höra den ärade representanten på skånebanken en enda gång påyrka ett lägre anslag än som blifvit begärtdt. Jag för min del instämmer, såsom jag redan nämnt, i Herr Ljungmans yrkande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag behöfver väl icke säga, att jag omöjligt kan taga emot den stora ära, som den ärade göteborgsrepresentanten tilldelade mig. Denna ära förminskas i allt fall betydligt, då den tilldelas mig af en representant, som så slår öfver alla måttans gränser. Beträffande Herr Danielsons replik vill jag blott nämna, att exempelvis, då Herr Danielson för ett par år sedan påyrkade ett anslag för en viss institution i Upsala, befann jag mig bland dem, som ville gifva mindre än Herr Danielson, och jag tror

för öfrigt, att Kammaren icke skall så misskänna mitt sparsamhetssträfvande som Herr Danielson.

*Angående
anslag för
utställningen
i London.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner å de yrkanden, som blifvit framställda, beslöt Kammaren, med bifall till Herr Ljungmans förslag, att till godtgörande af kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella utställningen i London innevarande år skulle på extra stat för år 1884 anvisas ett belopp af 25,000 kronor.

Punkterna 32 och 33.

Biföllos.

Punkten 34.

Lades till handlingarne.

§ 6.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 15, i anledning af Riksdagens år 1882 församlade Revisorers berättelse, angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1880.

§ 1.

Utskottets hemställan biföllos.

§ 2.

Lades till handlingarne.

§§ 3—7.

Utskottets deri gjorda hemställanden biföllos.

§ 8.

Lades till handlingarne.

§ 9.

Utskottets hemställan biföllos.

§ 10.

Beträffande en af revisorerne gjord framställning, afseende en fullständig likställighets åvägabringande mellan veterinärläroverken i

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.*

Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)

Stockholm och Skara, hvilken framställning Medicinalstyrelsen, uti deröfver infordradt utlåtande, i den mån understödt, att styrelsen förklarar sig anse Skara veterinärrättning, för så vidt den fortfarande skulle ega bestånd, böra anordnas till fullständigt läroverk, likställt med veterinärinstitutet i Stockholm, hade Utskottet i förevarande paragraf utlåtut sig sålunda:

“Utskottet, som icke velat inlåta sig på bedömandet, huruvida veterinärrättningen i Skara lämpligen bör anordnas till fullständigt läroverk, likställt med veterinärinstitutet i Stockholm, hvarigenom också större kompetensfordringar för elevens emottagande vid förstnämnda läroverket skulle komma att uppställas, har, då, enligt hvad Medicinalstyrelsen upplyst, dessa frågor för närvarande äro underställda Kongl. Maj:ts pröfning, icke trott sig i ärendets nuvarande skick böra framställa något förslag i ämnet; hvadan Utskottet hemställer, att Riksdagen må vid hvad sålunda förekommit låta bero.“

Herr Ola Andersson i Burlöf yttrade: I fråga om veterinärrättningen i Skara hafva revisorerne framhållit såsom önskvärdt om vid utfärdande af nytt reglemente för veterinärrättningen, hvartill Medicinalstyrelsen den 4 November 1878 afgifvit underdånigt förslag, en fullständig likställighet emellan veterinärrättningen och veterinärinstitutet i Stockholm kunde åvägbringas.

Jag vill för min del hoppas att, så länge Riksdagen endast på extra stat beviljat anslaget till veterinärrättningen, regeringen icke skall utfärda ett sådant reglemente, hvarigenom båda anstalterna skulle göras likställiga, hvilket vore detsamma som att gå Riksdagen i förväg och tvinga den att på ordinarie stat anslå medel till två veterinärinstitut, något som efter allas omdöme, som i saken yttrat sig — jag har åtminstone icke hört någon säga annat — är alldeles onödigt för vårt land.

Eftersom man velat försöka att smyga in något sådant, som endast skulle leda till en högst onödig kostnad för vårt land, vill jag för min del uttala den vissa tillförsigt, att regeringen icke måtte gå statsrevisorernes här uttalade önskan till mötes.

Häruti instämde Herrar *P. Pehrsson* i Törneryd och *Ola Månsson*.

Herr Jöns Rundbäck: Jag vill å min sida uttala den förhoppning, att regeringen ju förr dess hellre går statsrevisorernas uttalade önskan till mötes, ty jag anser det vara i hög grad af behofvet påkalladt, att veterinärrättningen i Skara aflyttas ur den undantagsställning den nu har, så att denna skola får utvecklas till hvad den kan och bör vara. Den skänrepresentant, som nyss uppträd, har yttrat att han icke hört någon påstå, att det skulle vara nyttigt och af behofvet påkalladt, att Skara veterinärrättning blefve förändrad till ett fullständigt veterinärläroverk; det hade jag allra minst kunnat tro denne representant om. Jag påstår att det har många gånger tydligt uttalats i denna Kammare, att om Skara veterinärrättning ej kunde

eller borde blifva upphöjdt till ett med Stockholms likställigt institut, så borde åtminstone inrättningen i Skara böra få rätt att utexaminera elever, som finge tillstånd utöfva det yrke, de derstädes inlärt, och detta tillstånd kan lemnas, utan att statsverket därför behöfver drabbas af några ökade kostnader.

Enligt gällande bestämmelser hafva de, som utexamineras från veterinärinrättningen i Skara, icke samma rättigheter såsom praktiserande som de, som utgå från stockholmsinstitutet. Det är väl emellertid en gränslös orättvisa och en barockhet utan like att hafva ett veterinärläroverk, som utbildar djurläkare, som icke få utöfva sitt yrke, när de komma ut i lifvet; det är det så mycket mer som vi äro i behof af djurläkare inom landet, och stockholmsinstitutet icke kan utsläppa tillräckligt antal elever, samt slutligen de, som utgått från Skara och fått praktisera, på ett utmärkt sätt skött sina befattningar. Jag vill derfor hoppas, att regeringen ju förr dess hellre tager frågan i öfvervägande, och jag är tacksam för att Stats-Utskottet fäst sig vid någon enda sak, som statsrevisorerna framdragit. Vi välja revisorer både från den ena och andra sidan, både från Första och Andra Kammaren för att få fram nödiga anmärkningar, men när revisorerna sedan framlägga någon erinran, så vinner den i Stats-Utskottet intet understöd, och vi gå helt lugnt förbi saken. Vi hade nyss ett ämne, som jag tycker vi hade närmare bort gå in i, nemligen hospitalsfrågan här i Stockholm, men då ingen annan ansåg sig böra röra vid den saken, så ville icke heller jag yttra något. Detta gåranssystem anser jag icke kunna i längden bära sig.

Jag vill hoppas att regeringen gör denna fråga angående Skara institut klar, så att eleverna få fritt praktisera och fullständigt utöfva sitt yrke, då de en gång gått ut derifrån.

Herr Aug. Peterson: Lika med den förste talaren, hvilkens äsigt i frågan jag helt och hållet delar, anser jag att det skulle vara märkvärdigt om Riksdagen, om regeringen skulle ställa så till, att vi finge veterinärinrättningen i Skara likställd med veterinärsinstitutet i Stockholm.

Jag begärde emellertid icke ordet för att säga detta, ty det har förut yttrats i Kammaren, utan emedan Herr Rundbäck omnämnde, att det skulle vara högst af behofvet påkalladt, att veterinärinrättningen i Skara förändrades till ett fullständigt läroverk. Jag kan icke förstå hvad för ett behof skulle påkalla detta, ty af det utlåtande, som komiterade i frågan framlade till 1875 års riksdag, framgick, att tolf veterinärelever behöfde årligen utexamineras för att fylla det behof, som veterinärväsendet årligen kräfde. Om nu så är förhållandet, så hemställer jag om det icke skulle kunna vara möjligt, när vi hafva ett fullständigt läroverk i Stockholm, att med detta tillfredsställa vårt behof, så att der utexaminerades tolf elever hvarje år. Jag går verkligen derhän, att påstå, att det skulle vara en lyx för vårt fattiga Sverige, om vi lade oss till med 2 fullständiga veterinärläroverk för att utveckla 12, — säger 12 — veterinärläkare om året. Här finnes

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)

icke mer än en stat, enligt hvad komiterade upplyst, som har två veterinärläroverk, nemligen Frankrike.

Vidare yttrade Herr Rundbäck någonting om att Stats-Utskottet icke understödt någon annan aumärkning af revisorerna än denna. Jag vill fråga om Stats-Utskottet understödt denna revisorerernas hemställan? Jag tror icke man skall kunna påstå det, om man rätt läser Utskottets betänkande.

Jag ber att få sluta såsom jag började med att instämma med Herr Ola Andersson.

Herr Lyttkens: Då den ärade representanten från Bohuslän så varmt uppträdde för en likställighet mellan veterinärintituten i Skara och Stockholm, så yttrade han, att detta vore den "allmänna meningen" och tillade, att detsamma äfven skulle blifva af Herr Ola Andersson i Burlöf uttaladt. Såvidt jag uppfattade Herr Anderssons yttrande, så var det icke alls fråga om, vare sig Skara eller Stockholm eller om upprifvande af den gamla striden mellan södra och mellersta Sverige, hvar denna skola bör vara belägen. Det var blott ett uttalande om att vi icke behöfva mera än *ett* veterinärintitut i Sverige. Med den kännedom jag har i denna sak, anser äfven jag att det icke kan vara af behovet påkalladt att hafva två veterinärintitut i vårt land. Det vore väl bättre öfverensstämmande med en sund hushållning att gifva rikliga och fullt tillräckliga anslag till *ett* dylikt institut i stället för att ställa två på en större eller mindre förknappning. Denna strid om hvar institutet skall förläggas, gör att vi få två mera eller mindre underhaltiga och oordnade inrättningar för denna vetenskap, i stället för en ansedd och väl ordnad. Det var emot detta, som jag ville inlägga en liten gensaga. Om man sedan förlägger institutet till Skara eller Stockholm, kan vara fullkomligt likgiltigt.

Den siste talaren antydde några utländska förhållanden i detta afseende. Det finnes verkligen, såsom han mycket riktigt uppgaf, icke flere än ett land, Frankrike, som har *två* dylika institut; England har allenast ett; Danmark, som har betydligt större boskapskötsel än Sverige, har endast ett veterinärintitut; hvarför skulle icke då äfven Sverige kunna nöja sig med *ett*. Låt Skara få detta institut; jag tror icke stockholmarne skola känna sig generade om det icke ligger i Stockholm, men att vi icke behöfva mera än *ett* veterinärintitut, det är min fullkomliga öfvertygelse.

Grefve Björnstjerna: Äfven jag är öfvertygad att *ett* veterinärintitut är alldeles tillräckligt för vårt land. Man ansåg visserligen, då fråga var om att ordna det institut, som nu finnes här i Stockholm, att lärjungarnes antal der icke skulle blifva tillräckligt, enär mogenhetsexamen fordrades för att antagas till elev. Nu har det emellertid visat sig, att tilloppet af elever är större än hvad som motsvarar landets behof af examinerade veterinärer. Under sådana förhållanden kan jag icke finna det vara af behovet påkalladt att ordna ytterligare ett sådant institut här i i Sverige. Härtill kommer att om

Skara veterinärinrättning skall beredas likställighet med veterinärinstitutet i Stockholm, måste inträdesfordringarna der vara desamma som här. I sådant fall vill jag fästa Herr Rundbäck's uppmärksamhet på att icke en enda af de nuvarande eleverna vid inrättningen i Skara kan såsom veterinär utexamineras med samma kompetens som de i Stockholm, utan måste en helt ny uppsättning af elever först göras, innan någon dylik utexamen kan ske. De nuvarande lärjungarna vid Skara veterinärinrättning hafva gjort ganska mycken nytta för sig, men icke kan man väl begära att dessa, som hafva mindre kunskaper än de i Stockholm, skola hafva samma rättigheter som dessa senare. Den, som vill taga kännedom om de olika kurserna vid båda instituten, skall lätteligen inse att den i Stockholm är af en helt annan och mera vetenskaplig natur än den i Skara.

Då emellertid saken nu är understäld Kongl. Maj:ts pröfning, torde det väl vara riktigt hvad Stats-Utskottet här föreslagit, eller att låta med saken tills vidare bero, hvartill jag också yrkar bifall.

Herr Nils Petersson: Herr Talman! Jag tycker för min del att revisorerna med så lätt hand berört denna fråga, om hvilken Stats-Utskottet ju icke heller inlåtit sig i något yttrande, att deraf väl icke bort hemtas anledning till återuppväckande af den gamla striden om veterinärinstitutet här i Sverige, striden mellan Skara och Stockholm. Att meningarne i denna fråga icke äro lika, det är väl hvar och en bekant.

Jag får för min del upprigtigt säga, att Sverige begick ett stort misstag, då beslut fattades att ett fullständigt veterinärinstitut skulle inrättas i Stockholm, hvilket kostade flere hundra tusen kronor. Det hade väl då varit bättre att tidsenligt ordna den veterinärinrättning, som fans i Skara, i stället för att kasta ut så oerhördt mycket pengar på byggnader, uppförda med en aldeles onödig lyx. Hvad gäller nu frågan? Jo, nu vill man att veterinärinrättningen i Skara skall likställas med veterinärinstitutet i Stockholm, så att eleverna vid de båda anstalterna skola hafva samma rättigheter, äfvensom att lärarne vid Skara veterinärinrättning måtte komma på ordinarie stat. Denna förändring, genast vidtagen, skulle icke hafva medtagit fjerdedelen af de kostnader, som voro förenade med inrättandet af veterinärinstitutet i Stockholm. Att begå ett dylikt misstag är ju icke något ovanligt, men det är värre att vi till följd deraf nödgas alltjemt briljera med två läroanstalter i veterinärväsendet, ehuru vi endast behöfde en enda. Sedan emellertid detta stora misstag skett, vore det enligt mitt förmenande högst orätt att fortfarande beröfva eleverna vid veterinärinrättningen i Skara, som till hufvudsaklig del består genom enskilda donationer, kompetens till statens veterinärbefattningar.

Herr Wallenius: I likhet med den föregående talaren erkänner jag gerna, att det kunde vara tillräckligt med ett veterinärinstitut i Sverige. Detta har också varit meningen hos flere af dem, som före mig haft ordet. Med den ärade talaren på smålandsbanken instämmer äfven jag deri, att detta institut med större skäl hade bort ord-

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan veteri-
närinlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

nas i Skara, der veterinärväsendets fader, Hernqvist, har för detta ändamål gjort storartade donationer såväl i penningar som äfven i betydande jordegendomar. Då emellertid det nu i Stockholm inrättade institutet blifvit uppfördt med en kostnad uppgående till flere hundra tusen kronor, är det väl otänkbart att denna så dyrbara inrättning skall totalt försvinna. Det är då, enligt min tanke, klokare och med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att denna Skara veterinärrättning, som kostar staten så ofantligt litet, till följd af de storartade donationerna, må kunna få rättighet att utexaminera elever, hvilka voro lika berättigade att utöfva sitt yrke som de, som utgått från veterinärinstitutet i Stockholm. Det är origtigt att lemna denna vetenskap utan all konkurrens, och det är mycket obilligt att tillerkänna den från veterinärinstitutet i Stockholm utexaminerade eleven större kompetens än den, som aflagt examen vid veterinärrättningen i Skara. Jag har sjelf använt veterinärer af båda klasserna för botande af kreaturssjukdomar och jag får säga att veterinärerna från Skara visat fullt lika stor skicklighet som de, hvilka utexaminerats från veterinärinstitutet i Stockholm. Dessa senare hafva blott större anspråk på ersättning för sitt arbete.

Till följd af de skäl, jag nu anfört, ber jag att Herrarne icke må slopa veterinärrättningen i Skara, som kostar statsverket så ringa, utan behjerta hvad revisorerna erinrat om nödvändigheten att sätta denna veterinärrättning i sådan ställning, att de derifrån utexaminerade elever erhålla lika kompetens till utövande af sitt yrke som veterinärerna från institutet i Stockholm.

Herr O. B. Olsson: Jag kan icke dela revisorernas åsigt om att veterinärrättningen i Skara borde bringas i likställighet med veterinärinstitutet i Stockholm. Detta är orimligt och skulle medföra för statsverket betydliga kostnader. Men jag kan icke heller vara med om att slopa veterinärrättningen i Skara, ty jag har hört från många håll att elever, som utexaminerats från detta läroverk och sedermera blifvit använda i landsorten, ådagalagt stor skicklighet och fullkomligt svarat mot de fordringar, man ställt på dem. Jag anser således att statsverket hädanefter som hittills bör vidkännas den ringa uppoffring, som erfordras för upprätthållande af undervisningen vid veterinärrättningen i Skara. Herrarne torde kanske hafva observerat att för detta ändamål utgå nemligen endast ett ordinarie anslag å 4,100 kronor och ett å extra stat till belopp af 6,670 kronor eller tillsammans 10,770 kronor. Detta är, enligt min tanke, en obetydlighet i jämförelse med anslaget till veterinärinstitutet i Stockholm, som årligen kostar öfver 65,000 kronor. Då det dessutom är faktiskt, att de elever, som utgått från veterinärrättningen i Skara, äro den jordbrukande befolkningen i landsorten till stort gagn, så kan det icke vara riktigt att undandraga detta läroverk nämnda lilla anslag. Jag kan följaktligen icke biträda något annat yrkande än det å bifall till Utskottets förslag. Jag vill icke uttala någon hemställan till regeringen att icke inkomma med förslag i det af revisorerna antydda syfte, emedan jag anser detta öfverflödigt, ty äfven om regeringen skulle

för Riksdagen framlägga ett dylikt förslag, skulle Riksdagen aldrig gå in på att åvägbringa likställighet emellan veterinärinrättningen i Skara och institutet i Stockholm, dels derföre att något behof i detta hänseende icke förefinnes och dels för den väsentligt större kostnadens skull. Det är nemligen alldeles öfverflödigt att för ett sådant litet land som Sverige hafva två veterinärinstitut.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr L. Jönsson: Jag måste tillstå att, sedan jag tagit del af förevarande utlåtande öfver revisorernas åtgärder, jag blef ganska nedslagen. Detsamma visar nemligen att Stats-Utskottet så att säga sökt med ljus och lykta efter anledningar till att stryka öfver hvad revisorerna åtgjort, och det synes tydligt att Utskottet trott mera på de myndigheter, som utlätit sig i ärendena, än på revisorerna. Jag hade dock icke tänkt uppträda till försvar för revisorerna, men då tvenne Stats-Utskotts ledamöter, beträffande nu ifråga komna ärende, icke nöjt sig med att lemna revisorernas hemställan utan allt understöd, utan till och med här i Kammaren klandrat revisorerna, så kan jag icke underlåta att yttra några ord.

Då striden i denna Kammare utkämpades om veterinärinstitutet och huruvida detta skulle förläggas i Stockholm eller Skara, var jag af den åsigt, att Sverige skulle hafva endast ett sådant institut och att detta borde ligga i Stockholm. Jag försvarade ock efter min förmåga denna åsigt. Då hade jag ännu icke kommit till insigt om annat än att ett enda veterinärinstitut vore nog och trodde på de komiterade, hvilka utlätit sig i frågan och förklarar att ett enda veterinärinstitut torde vara tillräckligt för landets behof. Numera har jag kommit underfund med att denna åsigt icke är riktig. Vi hafva verkligen behof af ett fullständigt läroverk till, utom veterinärinstitutet i Stockholm. Bästa beviset derpå är att det är brist på veterinärer med den kompetens, som aflagd examen vid nämnda institut medför. Hvert enda år ingå vederbörande regementsbefälhafvare till Kongl. Maj:t med anmälan, att de icke kunna få lediga sqvadronshästläkaretjenster återbesatta samt anhålla om tillstånd att få sammanslå lönerna vid två eller flere sqvadroner, så att en hästläkare skulle komma att sköta tjensterna vid flere sqvadroner. Så har det tillgått vid värfvade regementen, hvarest det möjligen icke medfört stor skada eller förlust, då sqvadronerna äro under hela året placerade tillsammans. Men vid de indelta regementena hafva deremot stora förluster på hästar inträffat derigenom, att icke djurläkare funnits på flere mil nära sqvadronerna. Vid sådant förhållande och när man ser att det finnes öfver 30 elever vid veterinärinrättningen i Skara, samt derjemte betänker att lärarepersonalen vid detta läroverk är fullt tillräcklig för att gifva dem enahanda undervisning som vid institutet i Stockholm, så är det väl alldeles orimligt att icke åvägbringa likställighet mellan de båda läroverken, i synnerhet då såväl Sundhetskollegium som Medicinalstyrelsen vitsordat, att detta icke skulle medföra ett enda öres kostnad utöfver den uppoffring, som statsverket nu får vidkännas. På tio års tid hafva väl öfver 170 elever

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts)*

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

erhållit undervisning vid anstalten, men endast 12 blifvit derifrån utexaminerade, och dessa, som genomgått lika undervisning med dem vid Stockholms institut anses icke värdiga att erhålla någon af statens enklaste befattningar. Jag anser därför, att de penningar, som offras på denna anstalt, äro rakt af kastade i sjön. Endera måste man göra, antingen upprätthålla Skara veterinärrättning och gifva den rättighet att utexaminera elever med full kompetens eller också slopa densamma. Vill man göra det sist nämnda, så böjer jag mig därför. Men som det nu är stäldt, är det det största slöseri man kan tänka sig. Med denna öfvertygelse hos revisorerna, frågar jag om de behöfva taga mot det klander, som Stats-Utskottets ledamöter här rigtat mot dem!

Utän att göra något yrkande vill jag endast hafva uttalat detta för att visa, det vi haft fog för hvad vi gjort. Då emellertid en fråga varande anstalten har en egendom af öfver 400 tunnlandsareal samt jemte det lilla ordinarie anslaget åtnjuter ett extra årligt anslag af staten för tillämpning af den nya utgiftsstaten, borde den väl kunna upprätthållas och blifva till gagn. Felet är att detta anslag icke är ordinarie, utan beviljas endast för ett år i sänder; ett osäkerhetsförhållande som afskräcker dugliga personer att söka lärarebefattningen vid anstalten. I detta afseende står verkligen veterinärintitutet i Stockholm öfver veterinärrättningen i Skara.

Herr Sv. Andreasson: Jag har icke deltagit i Stats-Utskottets förevarande beslut, men tror att Utskottet icke gerna kan hafva kommit till annat resultat än det gjort. Fordringarna för inträde vid veterinärintitutet i Stockholm äro verkligen så stora, att man icke gerna kan fordra deras uppfyllande af alla som egna sig åt veterinäryrket. Jag ber att få erinra om denna Kammares vid 1874 års riksdag i enahanda fråga fattade beslut. Då var föreslaget att anvisa löner till två professorer vid Skara veterinärintitut å tillsammans 9,000 kronor samt beviljandet af anslag till smedja. Jag motsatte mig då det ifrågasatta lönebeloppet åt professorerna, hufvudsakligen därför att jag ansåg, att vi icke behöfde mer än en veterinärrättning i Sverige, en mening som jag för öfrigt många gånger uttalat och ännu vidhåller. Jag föreslog då, i anseende till att frågan ännu icke var fullt utredd, att med den ifrågasatta nybyggnaden till veterinärintitutet i Stockholm skulle uppskjutas tills man kommit öfverens om hvar det skulle förläggas och hur det skulle ordnas. Jag var då reservant i Stats-Utskottet och fick min vilja fram så väl i denna Kammare som inom riksdagen, ehuru anslag sedermera beviljades för ändamålet. Men man satte då fordringarne vid institutet så höga, att nu endast så få elever utexaminerats derifrån, att det i förhållande till de kostnader, staten uppfört för institutet, deribland 550,000 kronor för nybyggnaden, blir en ren orimlighet.

Jag tror emellertid, att eleverna från veterinärrättningen i Skara, å hvilka man ställer mindre fordringar, ändå kunna sköta sin tjänst, der de användas temligen bra, och då dertill kommer, att iurättningen har en ganska stor donation, den Hernqvistska, anser jag, att det icke vore rätt välbeträckt att lägga ned densamma, allra helst

den kostar staten så litet. Som frågan vidare kommer på tal vid behandlingen af 8:de hufvudtiteln, vill jag icke längre uppehålla tiden. Emellertid tror jag att hvad Stats-Utskottet föreslagit är det rättaste. Bäst är att låta Skara vara som det är. Det vore, det är min tro, alldeles utan ändamål att höja fordringarne derstädes lika med dem vid härvarande veterinärinstitut.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Björnstjerna: Herr Lasse Jönsson påstår att brist på veterinärer är orsaken till att vid vissa uppgifna regementen en eller annan sqvadronshästläkarebefattning befines obesatt; detta är dock ett fullkomligt misstag. Anledningen till dessa vakanser är att de löner, sqvadronshästläkarne uppbära, äro så obetydliga, att ingen vill söka en dylik befattning. Vederbörande regementschefer hafva därför erhållit tillstånd att slå ihop två eller tre sqvadronshästläkarelöner till en, för att på detta sätt få skickliga veterinärer. Då så skett, har det icke heller varit någon brist på kompetente sökande. Jag vill dessutom erinra, att vid alla förslag till arméorganisationer, som hittills framkommit, har den åsigt alltid gjort sig gällande, att det nuvarande antalet sqvadronsläkare kunde betydligt nedsättas. Det behöfs verkligen icke en examinerad veterinär på hvar hundra häst.

För öfrigt är jag icke på långt när så grym som Herr Lasse Jönsson, hvilken vill att, om veterinärinrättningen i Skara icke göres likställig med den i Stockholm, den då skall slopas. Det är att gå alldeles för långt, vare sig åt ena eller andra hållet. Skara veterinärinrättning gör nu det dermed afsedda gagn och dermed bör det åtnöja sig.

Herr O. B. Olsson: Jag vill blott upplysa Herr Lasse Jönsson, att han misstager sig mycket, då han påstår att anordnandet, på sätt han och öfrige revisorer önska, af veterinärinrättningen i Skara, så att den blir likställd med institutet i Stockholm, ingenting skulle kosta. Jag förmodar emellertid, att Herr Lasse Jönsson såsom statsrevisor har tagit reda på förslaget till ny aflöningsstat för veterinärinrättningen i Skara, under förutsättning att densamma skulle likställas med den i hufvudstaden. Denna stat upptager löner åt tre professorer, två adjunkter och en instruktionssmed, under det att vid veterinärinrättningen i Skara för närvarande icke finnes en enda professor, ehuru en af lärarne derstädes bär professors titel. Blefve nu veterinärinrättningen i Skara likställd med den i Stockholm, skulle äfven på förstnämnda ställe anställas tre professorer och detta skulle naturligtvis medföra betydliga kostnader. Herr Lasse Jönsson nämnde också, som jag tyckte, att vid veterinärinrättningen i Skara icke finnes några elever. Revisorerna hafva dock sjelfva i sin revisionsberättelse uppgifvit, att derstädes åren 1879 och 1880 funnos 39 lärjungar, deraf 21 voro elever, 6 hofslagarelärningar och 12 bysmeder, så att den uppgiften måste väl Herr Lasse Jönsson medgifva var felaktig.

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
likställighet
mellan vete-
rinärlärover-
ken i Stock-
holm och
Skara.
(Forts.)*

Herr L. Jönsson: Jag har begärt ordet, för att tillbakavisa Herr Ola Bosson Olssons och Grefve Björnstjernas påståenden, att jag i mitt förra anförande skulle hafva begått vissa misstag. Jag har aldrig sagt att det fattades elever vid veterinärinrättningen i Skara, utan uppgifvit att antalet gick öfver trettio.

Herr Ola Bosson Olsson yttrade vidare, att det skulle kosta så mycket att göra veterinärinrättningen i Skara likställd med institutet i Stockholm och äfven derstädes anställa professorer. Om han icke vill tro på min utsago i detta afseende, bör han likväl hysa förtroende till Sundhetskollégii och Medicinalstyrelsens utlåtanden, hvaraf framgår att denna omorganisation skulle kunna försiggå utan förhöjning vare sig af det ordinarie eller det från och med 1876 på extra stat beviljade anslaget.

Hvad beträffar Grefve Björnstjernas påstående, att jag misstagit mig i mitt yttrande, att det vore brist på sqvadronshästläkare, så erkände Herr Grefven sjelf att verkliga förhållandet vore, att det icke fans sqvadronshästläkare vid alla sqvadroner, och det var precis detta och ingenting annat som jag sade.

Öfverläggningen förklarades slutad; hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 11.

Lades till handlingarne.

§ 7.

Vid föredragning af Banko-Utskottets Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning, blef Utskottets deri gjorda hemställan af Kammaren bifallen, hvarjemte det i memorialet intagna slutliga yttrandet lades till handlingarne.

§ 8.

Herr *K. P. Arnoldson*, som anmält sig vilja afgifva en motion, blef för sådant ändamål uppropad samt uppläste den ifrågavarande motionen, hvilken afsåg en skrifvelse till Kongl. Maj:t om Sveriges neutralisering.

Efter motionens uppläsning tillkännagaf Herr Arnoldson, att 17 af Kammarens ledamöter deruti instämt; och anhöll han, att ett Tillfälligt Utskott måtte varda tillsatt för behandling af denna motion.

Herr *Carl Johansson* förklarade derefter, att äfven han instämde uti förevarande af Herr Arnoldson väckta motion.

Motionen, som erhöll ordningsnummern 97, blef derpå bordlagd.

Äfvenledes bordlades Herr Arnoldsons framställning om tillsättande af ett nytt Tillfälligt Utskott.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>J. Andersson</i>	i Häckenäs	under 8 dagar	från och med den 7 Mars,
„ <i>C. A. Larsson</i>		14	„ „ „ 8 „
„ <i>E. Olsson</i>		10	„ „ „ 13 „
och „ <i>P. G. Petersson</i>		9	„ „ „ 14 „

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1882, m. m. samt

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras näst framför de ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.